

Tartu Riiklik Ülikool
Üldajaloo kateeder

Heinart Pukkim

TRU võistlustööde komisjoni otsusega 18. juuni

1974 a. on määratud käesolevale tööle

ii auhind

S. Neerus TRU Teaduslik sekretär

Rootsi välispoliitika aastail

1918 - 1933

Diplomitöö

juhendaja:

v.-ö.p. H. Jaanson

Tartu 1974

Sissejuhatus

Rootsi välispoliitika väärdeldaval perioodil oli jätkeks pikaaegselt vägajunemine traditsioonidele. XIX saj. oli Rootsi kõvale hoidunud riikidevahelistest konfliktidest. Neutraliteedi all mõeldakse siin täielikku sõrvaljäämist sõjalistest konfliktidest, mil Rootsi puhul saab rääkida ajutisest ehk traditsioonilisest neutraliteedist, sest ta kuulub neutraliteedi väga soses terava tüliskirumise tekkimisega riikide vahel.¹ Rootsi Enimene maailmasõja järgse välispoliitika mõistuseks tuleb loetult väärdelda traditsioonilise neutraliteedi kujunemist.

Palgud rootslased ix suhtuvad neutraliteeti kui nullseksi "pikame nähtuse," mil-
lel ei ole vaja otsida põhjusi ega kõrval-
mõjusid.² Tegelikult oli su tihedalt suetud
riikidevaheliste suhetega Euroopas, kus Rootsi
harras riami pidama talle kõrge karubumant
välispoliitilisest järeest. Rootsi neutraliteeti ei

¹ Menegynapognoe upabo, Moskva 1964, exp, 407.

² S. Koblik, The Politics of Swedish Neutrality
1917-1918, Historisk Tidskrift, 1972, N° 1, p. 52

ei saa võrrelda šveitsi muuga, mis leidis rikkis-
taamt 1815 a. Uusi kongressid ja on pidanud vas-
tamata riikidele kaotama.

Rootsi tuli Napoleon sõjades välja võit-
jama: kogu Škandinaavia pealinnad kuulus
talle*. Alates sellest oli Rootsi kasulikum
võite sekundaarselt järgneva ja püüda
hoida jõud kõrgeks ja vabad; valiti
postneer, mis oli kasulik majanduse arenda-
mises, kuid hoidis ära otse konfliktide
sekkumise.

Harjoitades Venemaa sõjalisi operatsioone Balti-
meeril enne Rootsi 1834 a. enese neutraali-
tudi deklaratsiooniga XIX sajandil. Ainsult ing-
lastel tehti järeleandumisi: nad ei tingimustel
võinud sõjakoost tulla Rootsi kaitsele. Puni-
vatseeride tegevuse vankurid rühmidele ei se-
toovulik ja kolmeaastane neutraalsuspoliitika.

Kuivani sõja ajal sõltus Rootsi-Venemaa su-
hõngas Oscar I suguvõsa ja Prantsusmaa ja
„kaitseleide“ lepingu. Rootsi jäi võitluse võitja
ningi parte, et hoida jõudude kõrgeks Euroo-
pas ja püüda ära hoida uusi konflikte.

* Šveits „Škandinaavia“ on parit inglased, kes pida-
nid norrad, taamt ja Rootsi ühtselt kaubandus-
partaeriks. 1914 a. raokind skandinaaviaid IX, et on
olemas Škandinaavia pealinnad ja rahvagrupp, kuid
poliitilisi, mis lubas raskida poliitilist ja
majanduslikust ühtsust ja uue mütaja alla vii-
mist. Kuid tahtis takistada kaitset kaasaegse
ajaloo järgnevat mõistet „Škandinaaviaaard.“

1 A. C. Kott, „Neiiprasuotumenne mpaoguun to kaumei no-
mutune chagunabenu rocygport“ „Hobad u kolimaa
vetopua.“ 1962, N° 9, str. 69.

Kui Saasa Sõda väed kindeldid Jaanit 1864a. Rootsi u tootnud võimast väge oli ette kahtlud lepingus (abiis oli lubatud 20 000 meest kui Pei- rmasa peaa kindlana Gölsteri).¹ Rootsi laski väe- milis müüda S'caandinaavia sõlidassean loomangist, kaanato hadma pelatibst neutraliteet.

Oscar II kummandas tugewuwa S'caandinaa us.² Sõjapidamine oli j'udunud uude ajajärku: mandri- rühkida rehtentati utelise sõjapõlvokustas, kallu- rid uelwad ja sõjapidamine muutus kuluramars. Rootsi suunas s'urussuunid teistun arendamissele ja kannas kulvadega varustama r'elwaid uaid. Keijunis wõija klamkahu Rootsi neutraliteet.

1899 a. ja 1907 a. Glaagi raknkonwrentwidl arutati rahunwahlist sõjast puudustawaid prob- lenu. Ka Rootsi puindis k'laandime jagatud u- kide seas kindlustada sehatagast. 1905 a. sõt- woti wahkokuwa leping Wenmaa ja Rootsi wahil, sest Wenmaa nõwis Rootsit emal k'oida tu- g'uwast sakramant. Rootsi eiid wahkokuwa lepingud uul 13 riigiga, nende seas ka Inglismaa, Puantsusmaa, Ameerika utend- rühkide ja G'laabiaga. Need lepingud eiid wahkokuwseid, uind juba 1907 a. j'udus Rootsi seisunohale, et tulleb uuna rahunwahlise wah- kokuwa organ, k'uida tunnustabid kõik s'urraan- sed riigid.³ S'urkes uul uks Rootsi neutraliteedi

¹ Y. S'hepard, The S'candinavian States and the League of Nations, Princeton, 1939, p. 5.

² A. E. Kari, Hobu'war ueropu'la ulleesim, Moenta, 1964, erp. 29.

³ Y. S'hepard, p. 11.

omapära: rahvusvahelise küsimuse arutati esimesat maailmasõda, millel ei oleud tege riigipoliitika ja otsused puudis ühe vna riigipoliitika mõjutamisega ja rahvusvahelise koostöö ühendamiseks kaudu.

1905 a. tei Norra Rootsi lahku. Marxism on alati oleud rahvaste enesemääramise õiguse poole. „Ni Norra kui Rootsi said kasu sellest kui Norra tei 1905 a. vabalt lahku Rootsi: see tuli mõlema rahvaste vahelise usalduse kasuks, tuli rahvusvahelisele vabatahtlikule lähenemisele kasuks, kaadunud mõtted ja kahtlused hõõruti, tegevas mõlema riigipoliitika ja poliitika, kultuuriline ja elandlik lähemine teinud, tegevas mõlema maa tööliste vahelise liit.“¹ Enalgu järgnes selle poliitilisest koostööst loobumine, kuid Enne maailmasõda sundis Saksamaa riigipoliitika kokku hoidma ja 1914 a. sügisel kohtunud valitsusvõimkonnad esmakordselt, et võtta lühiajaline neutraalsuspoliitika.² Saksamaa riigipoliitika valitsusvõimkonnade koostöö teinud igal järgneval aastal ja nende poole pandi justan alus rahvusvahelise julgeolekorganise loomisega. Kui XIX sajandil oli Rootsi ajand „kaksik“ loomisega poliitika Saksamaas, siis maailmasõja ajal muutus Rootsi ühe enam üle-Euroopalikust probleemidest.³ Riigipoliitika poole Rootsi Saksamaa suhtes „kõrvalt“ neutraalsuspoliitika poole. Saksamaa vuti-

1 V. G. Lenin, Some ja Venemaa, Trond, rd, 24, Tallinn, 1954, lk. 306-307.

2 J. Shepard, p. 10.

3 The same, p. 11.

4 S. Koblik, p. 61.

endiselt vanamaari, terast, metra ja teinmasid.¹

Antant püüdis Rootsi tõmmata oma kaubaringlusest: väiters ei antud Rootsi laevadele peali viiladungit viimases koostumise, kui liitlastele ei toodud kaubalaste suurt poole.² 1915 a. oktoobris loodi Rootsi Londoni poolt kontrollitav kaubandusorganisatsioon „Transito“, mis korraldas ja kontrollis vene kaubandust läbi Rootsi. Seetavate Rootsi valitsuse protestide, kes ei tahtnud lubada „kiki väges“ lasturid „Transito“ rüja lõpuni.³

Rootsi püüdis taotleda USA toetus võitlusis Inglismaa vahelisegamise vastu kusa viimane püüdis karistada vabakaubandust Põhjamaal ja Balti merel. USA lubas toetusit nõuandjatel usinjuhtuudl kuni kiki kõigile Rootsi ja teiste skandinaaviaaade sõudmistele.⁴ USA abi Euroopa neutraalsel rühkidel jäi minimaalses. 1915 a. hakkand inglased konfiskeerima kiki kauppu, mida arvatavate transportit edasi Saksamaale; Rootsi firmad, mis jätkand kaupleid Saksamaaga, paigutati nn „musta nimekirja“ ja reedega ei astutud kaubatehingutele.⁵ Rootsi vastas sellele transiitkaubanduse vahendamisega ja posti-saadetiste kinnipidamisega. 1916 a. suvel minneis Rootsi Saksamaa sõudand Sunchi viimad, mis jäi peaaegu sulitus Antandi

¹ A. C. kan, *Hobuimad uoi. Uchezum*, cip, 36.

² N. Drvish, *The Decline of Neutrality 1914-1941*, Oslo, 1953, p. 26.

³ The same, p. 51.

⁴ The same, p. 95.

⁵ A. C. kan, *Hobuimad uoi. Uchezum*, cip, 37.

⁶ *inam nee*, cip, 38.

laavadeli. Rootsi parempoolsed nn „aktiivistid“ val-
mistavad avalikku arvamusit juba ühe söka arutamises
Saksamaa poolt, kuid üldiselt oli see võte edu.
Antandi organisatsioonid oli 2017a alguses Root-
si kuulutatud praegu sama tüüpi reorganizatsio-
natsioonid kui Saksamaalegi.¹ Kui laatarbena-
padeli rehtestati võimad ja hinnad tõusid siis
„aktiivistide“ poolt õhutatud nubitantsidele meeleka-
del löpp.

Esimese maailmasõja aastas, A väikertel
neutraalsitel riikidel on raske hoida suva poliitilist
kursi, kui nad saavad suuresti kinnorbitsi: „Taani
siinpaatia kuulus Antandile, Norra hoidis Ungloma
poole, kuid ka Venemaad soonts. Rootsi eli ti-
hedasid sidusid Saksamaaga, mille mõningal mää-
ral püüti vargata Ungloma ja Prantsusmaa uol
Saksamaa eli Rootsi kõige suurem reaktandus-
partaar ja sellist tuleas ka „hea tahitsem“ neutraali-
tuuli poliitika tema suhtes. Rootsi ei elanud ka
midagi kaupa üs vantu tati tema võimatu ümri ve-
nemaale, kui Ungloma u dles karanud vahel se-
gama Rootsi reipoliitikan.

* * *

Rootsi välispoliitika olenes suuresti väimulati-
vatest parteidest.

① Sotsiaaldemokraatlik Partei loodi 1889a.

¹ A. C. Kay, Kokuuuaak uol. Uuipersum, exp, 39.

² P. Munch, Le Projet dans de disarmament et la Société
des Nations, Paris, 1924 p. 6-7.

Liikmete koguarvust oli $\frac{2}{3}$ ametinõukute liikmed, kes kuuluvad parteise kollektiivide liikmetena.¹ Seda u vartand parteiorganisatsioonide peatöötajad. V. I. Lenin järgis suure hulgaga Rootsi sotsiaaldemokraatide tegevust häidete raskete riikide teotöötajate pöördumisel. Rahvusvahelise sotsialistliku ja teotöötajate kaitse komisjonis V. I. Lenin määratles algul järgmise skematisatsioon:

1) sotsiaal'sotsialistid, s.o. sotsialistid riigis ja sotsialistid tegudes, kes tunnustavad "isamaa kaitsmise" vajalikkust imperialistlikus sõjas. Kodanlike partei võimudest kutsuvad nad endast klassiväliseid. Rootsis olid sotsiaal'sotsialistidest H. Mantinga partei juhtivad sotsiaaldemokraadid.

2) Anarhism

3) internationalistid²

Enne Rootsi sotsiaaldemokraatide ühise ühendamise, arvatud nad Finlanti maadlastega peavad jalgelt võtta niisuguse "aktiivse" vaitse. V. I. Lenin peab võtta rõhutada, mis sugustel parteiorganisatsioonide sotsiaaldemokraatide võrre võtta juht Z. Höglend kindel teadlik otsus: "kas kodanlike teotöötajate peitamine või oportunistid ja sotsiaal'sotsialistid, järele jäävad."³ Skandinaavia sotsiaaldemokraadid ei jalgunud end kunagi või selgepöörise alternatiividele. V. I. Lenin kirjutas 1917 a. A. M. kollektiivile, kes sel ajal viibis Rootsis: "Sõltusid H. Mantinga partei tuleb tõnelt rühkuda revolutsioonise marxismi teooria ja

1 Бюджетная комиссия, т. 44 (дополнение) стр. 613.

2 V. I. Lenin, "Proletariaadi võimudest meie revolutsioonis", Teosed, kd. 24, Tallinn, 1955, lk. 54.

3 V. I. Lenin, "A. Stjapiniga võit", Teosed, kd. 35, Tallinn, 1955, lk. 132.

Tartika kommuniste.¹ Et Rootsi Sotsiaaldemokraatlik Partei oli lahkuvad maaomaltelt peotriinidelt, tunnistand ka nedeantike ajaloostate enamus.²

② Rootsi Konservatiivne Partei loodi 1909a. See oli monopoliitiline kapitali esindajate, kes kutsusid suu-
rusega ehiteti omamike ja riisnike partei.³ Need olid
vabepoliitikas utliselt radikaalse suuna pooldajad.
Räägiti palju kuldsest vikingite ajast ja suu-
ruseajast xii sajandit. Konservatiivid kaotand
enamuse valitsuses mitmel korral sisetiku, et vö-
nd eku toiga julgend vabepoliitilisi sarnuse, mis ehur-
tas traditsioonidit neutraliteet. Nõukoguoli Venemaa
vasta olid nad agressioonalt reaktetatud; suh-
tund reaktiliselt Rahvaste Liitu ostumise ja olid ti-
hedama Skandinaavia koostöö poole. Või's räägata
isege võeru rahvavalitlikku teinenduse.⁴

③ Talupidajate Liit oli 1913a. loodud suurta-
rike partei, mis kaldus konservatiivide poole.

④ Rahva e. Liberalse Partei oli suurmonopoliitide hu-
vitud kastror ja kaldus radikaalsuse poole, kuid li-
idus sotsiaaldemokraatidega toetas neid.

⑤ Rootsi kommunistlik Partei loodi 1921a. Selle
ühajajaks oli 1917a. mais tekkinud „Sotsiaaldemokraatlik
pöhiarvete alusel“ vasakpoolset sotsiaaldemokraa-
tidest loodud rühmitus.⁵

Saadeldaval perioodil 1918-1933 olid väinud
peamiselt sotsiaaldemokraatid, keda toetand liberaalid

1 V. G. Lenin, „A. M. Kollontai“, Teosed, kd. 35, lk. 242.

2 H. Tingsten, The Debate on the Foreign Policy of Sweden
1918-1939, London - New York - Toronto, 1949, p. 12.

3 BC 3, T. 47, esp. 613.

4 H. Tingsten, p. 13.

5 BC 3, T. 47, esp. 613.

ja konservatiivid. Rootsi hakkas väga kiiresti
ma tüüpiline kodanlik rahu partei süstemi.

* * *

Nõukogude ajalookirjanduses ei ole ilmunud valdi
uurimust selle perioodi Rootsi välispoliitika kohta,
muid üldkontseptsiona on põhjapanevad A. S. Kari töid¹
Horti on väga loodud Rootsi välispoliitika are-
pöör: püüde saavutada neutralitati ja saamal ajal
luna ulmanutuse rahumvahelise kohta põhimõtteid
töötavad julgeolekumõistusi, mille garantias alles
alavad teiste riikide riigilised jõud. Ümbruskalidult
on kahtlud Rootsi - NSVLi suhted, kuid
Rootsi suhted kõigi teiste kapitalistlike riikidega
valdivõetutena on üldisemat laadi:

Rootsi - NSVLi suhte kahtlus põhineb peamiselt
NSVLi välispoliitiliste dokumentide kogumike ma-
terjalidel.² Dokumentides ei kajastu mitte ainult
Rootsi - NSVLi suhteid vaid ka Rootsi
välispoliitilise ja üldise. Dokumentide valik ko-
gumikes on tehtud nii, et teinud probleemide
dell on püütud dokumentide tekstides taden-
dust tunda.

Ümbruskalidult on Rootsi - Nõukogude Ühenduse
kirjandus suhted pärast suurt fötialistlikku Ok-
toobri-revolutsiooni kahtlud oma artiklis
V. A. Šiškina.³ Su ei rüheline ajastan Rootsi -

1 A. C. kari, Утопия Чергуватских справ, Москва
1971. A. C. kari, Нормы и нормы идеологии, Москва
1964.

2 Документы внешней политики СССР, т. I - XVII
Москва 1957 - 1971.

3 В. А. Шижкина, Становление советско-чергуватских эко-
номических отношений (1917-1923) и советские внешне-
экономические инициативы IX - XX вв., Москва 1970.

Nõukogu ja Venemaa suhtes. Rootsi võttis Aatandist, kuid ei soorand enam võrka interventsiivist ehkri majandusblokaadist oli Rootsi suunitud 1919. osa võtma. Rootsi tojitas uheua eoaentest majandusblokaadi Nõukogu ja Venemaa suhtes, kuid rahuvaheline alikord sunnib keerduma võluntud lepinguid (15.V.1920a.) Autor on suutnud siduda kaubavahetuse suuueuise ja kaakeuise suudmisteiga maadmaareuud ja teuud sealt jaulduseid.

R. F. karpova uurimustelud artiklil on juhadatud Rootsi - Nõukogu ja Venemaa poliitilistele suhetele.¹ Suhte analiisimud on joutud jaulduseid, et Rootsi võttis ratsjeliitilist teieli-kult Aatandist - Rootsi tuuustas NSD Lata vali-tult jaat uida sui Juglisaaua ja Itaalia ojid uida teuud.

O. Tõrnõšova on Rootsi NSD Lata suhteid käsitlud uvaltanama.² Uurimustelud on käsitatud loenu karkimist Rootrist 30-ndatel aastatel.

Suhte karkimud kodanliku Eesti ja kasutatud k. jaanson'i uurimustelud artiklilud ja ayaltehtile materjalil.³ Rootsi tuudis tuuri teuud kudi Balti riikide vastu. kodanliku Eesti ayaltehtile suuueuise tulit suhtuella suuri ekuaatli kuusega.

1 P. F. karpova, "События отразились на Чужеземцев и на Атакари 1920-1923 гг.", "Чужеземцев и Атакари", № 1, март, 1965.

P. F. karpova, "Политическое сотрудничество СССР с юго-восточными странами", "Чужеземцев и Атакари", № 1, март, 1967.

2 O. Tõrnõšova, "Põlvne juuueuise k. karkimud, Noorika, 1971.

3 k. jaanson, "kodanliku Eesti vabarõõõ tuuustamine oli joutu ja de juuue suuueuise riikide poolt. k. jaanson, "Põlvne kodanliku Eesti ja Rootsi kaubandussidemeid aastast 1919-1925" uida juuue karkimud teuud II, 1973.

5. köbbik vaatleb Rootsi programmatilise neutraalsuspoliitika näidat, et Saksamaa sõjateostuseks tugisambuvad oli Rootsi.¹

Käesolev diplomaatiline on jagatud kolme peatükki. Enneme peatükk „Rootsi välispoliitika neurootrikooniline tõusu perioodid 1918-1923” on jagatud osavõrda alapunktideks aastate kaupa, millel tugis perioodi dünaamilisus, välispoliitika muutumine igal aasa kohta vabalt viie aasta tükkes oleks vnn teinud tugevaid kordamist ja kasendamist välispoliitiliste mõjuell ja seoste väljateostamist.

Teine peatükk „Rootsi välispoliitika kapitalistliku ajalise stabiliseerimise perioodid” keskendub põhiliselt Rootsi tegevust Saksa Föderatsiooni ja suhte normaliseerimist NSV Liiduga.

Kolmas peatükk „Rootsi välispoliitika ulatamaajalise majanduskriisi aastad” vaatleb Rootsi suhteid teiste majanduskriisi all kannatavate kapitalistlike riikidega.

Nõukogude ajaloos on just viimane ajalavand uurima Rootsi välispoliitikaga seotud probleeme nel perioodid. Käesoleva diplomaatiline kirjateostuseks kes rõõmsi kirjanduse hankimisega, sest seoses TRU Teadusliku Raamatukogu sulgemisega v aland võimalik koostada täies ulatuses statistilist kogumikku „Statistiline ärsbok för Sverige” ja mitmeid teisi ulatavate alavand materjale ning tulla avalikes korras raamatuid RVA kaudu.

¹ S. köbbik, The Politics of Swedish Neutrality 1917-1918, Historiska Tidskrift, 1972, N° 1.

Rootsi omakorda kohustus mitte edasi minna
Saksamaale toorainet ja sellest tooditud kaup.
Liithartite käsitamine anti suur osa kaubala-
vadest ja vähendati tululisi ja rauamaagi
eksporti Saksamaale.¹ Sõja viimast aastat
kannas Rootsi poliitiliselt suure orientuuma
antandi rasketele, mis seadis tofoni raskesse
olukorda Rootsi suhtumise Nõunogude Gene-
raalsse.

Trade suurust sõjalislikust Okeobri-revo-
lutioonist võeti Rootsi tööstuse poolt vastu
suure vastustusega. 5. detsember 1917. V. Vokovski
kirjutab selle kohta: „Trade, et Venemaal on
tööstused vähe endale kätte võtnud, muitis toot-
si tööstuse hoopis julgematena ja eeskiindlana-
tens.“²

Vasarpoolsete vanaaldmokraatide tüüdi 2. Hõj-
kund näis 1918. algul Petrogradis, et tut-
vuda vme tööstuse poolt valitud tege.
Ta oli vastustatud vme revolutsiooni
arutamisest ja avaldas rahetust, et Root-
si tööstuse alamteadlikkus oli kõrge jolnud.³

Nõunogude Venemaa täiendatseks vnu-
dojans Rootsis sai V. Vokovski, kes Okeobri-
revolutsiooni päevil võbis 5. detsembris.⁴

1 A. E. Kar, Kobiinad ved. Vokovski, esp, 51.

2 B. Bopobokun, Okeobri u natsionali no konpocam
kai ukei novitun, Moskva, 1959, esp, 182.

3 A. E. Kar, Padoce ghu neme t Okeobri-revo-
lutsion, Moskva, 1927, esp, 58.

4 A. E. Kar, Na zapu sobetchoi ghu neme t, Moskva, 1966, esp, 22.

Otsust Rootsi poolt taastamist u. taastamine, kuigi de facto olid suhted almas (de facto - vaata lk.) Informatsioon Lääne-Euroopast jõudis Nõukoguile Venemaal peamiselt Rootsi kaudu, sest Nõukoguile enneajad olid Saaramaalt väga saadatud 1918a. novembris, Inglismaa tekiis saanti mi.¹ Informatsiooni harrinisel rõhutas v. J. Lenin, et Petrogradi Rahvaraamatukogu (endine keiserlik raamatukogu) peab harrama vahetama raamatuid - mi. viimaste sisu ka ostma - vatsmaa raamatukaubastajate, kaitades anti ära Rootsi.²

Parast Nõukoguile Venemaa võimastumist Finnoest maastuastajast itmaes kahepoolse kuvi kaubandussuhte tekitamise üle, 1917a. detsembris tegi Rootsi valitsus ekspeditsiooni taastada taevastendus Rootsi ja nende Saami sadamate vahel, mis kuuluvad nel Nõukoguile Venemaal.³ 1918a. jaanuaris saadeti Rootsi äriingkoossead saadikud Venemaa, et selgitada, kas varem- tellitud kaupad võitakse väga s.o. tsarivaltitsuse poolt tellitud kaupad.³

Rootsi loodi varaspoolsete rahvaallemoosade telli poolt teoismoonijene, mis olid kontrollitud kaubavahetust Nõukoguile Venemaa ja jätgid, et kõik tellimused täiditakse.

¹ A. D. Čada, Понимание русской композитивной и устроительной деятельности в Европе, кн. 1, 1971, стр. 82.

² v. J. Lenin, Petrogradi avaliku raamatukogu ules- arvestus, Teord. kd, 26, Tallinn, 1954, lk. 303.

³ B. A. Uunimaa, стр. 165.

Komponendid ei suutnud midagi uut aru teha, kuid aruüksus leidis, et rootsi proletaarid püüdis kaasa aidata emmele tööliste riigi loomisele, näitas veeli põlvkond suhtunust Nõukogu Venele ja J. Doroovski teatas Nõukogu valitsusele, et Rootsi äriühingud otsivad kontakti Nõukogu Venele. 1918a mais saadeti Nõukogu Venele Rootsi raudteehaldajate ülesandeks k. N. Vidlerströömiga. 1 juunil sõlmitud kokkulepe oli järgmine:

- ① Rootsi saab Nõukogu Venelelt osta vajalikku tööstustööriist, kui võimaldatakse Rootsil osta põllumajandusmaasid 2,25 miljonit rootsi krooni eest
- ② Rootsi valitsus sundustab Nõukogu Venemaalt pealt ostetavatele kaupadele 22,5% hinnalõunust

Kaubavahetust raskendavad asjaolud, et Rootsi kaupmehed püüdnud mõista hoida Nõukogu Venemaalt riiklikult monopolist. Rootsi's olid esindatud nii riikliku sisseveo Nõukogu Venemaalt ametlikud ühikud. 10. augustil 1918a. moodustati ühine kaubandusagentuur Rootsis. yuba soovitas käima kaks kaubandusühikut komjungi kaubala, mille eestvedas oli J. Doroovski. 3. Oktobris oli arutlusele NSV Liiduga 95 miljonit krooni suuruse kaubanduslepingu sõlmimine, kuid kaubandusleht

1 B. A. Munnik, exp, 166

2 Doryneva kummi korutamine СССР, I, I Москва, 1957, exp, 341-342.

3 B. A. Munnik, exp, 169.

olusord antand: vahelisegamiste vool, katkestas lõpuks üheviimise.

kuni 1919a. alguseni taimeid Rootsi - Nõuaguudi Vennuse kaubavahetus järgmiselt:

Nõuaguudi Vennuse

export Rootsi	550	: 43 125	punda liha ja kanged
		94 180	- " - vorstide ja kalade
		30 000	- " - mannaoli
		960	- " - inglisti ka

Kokku: 10.8 milj. krooni väärt.

Umbes sama summa väärt vabariigi Rootsi kaupade vahetusele.¹

Nähtavasti antand: õhutatud saadused neutraalsed maad üritasid Rootsiaga 5 septembrit 1918a. kaja Nõuaguudi valitsuselt, milles protestanti vapralle ja sundisid kasutama se vastu Nõuaguudi Vennuseal.² T. Tšitševi vastas sellele: „Me ei suhtu rahvalt mitte kogu ekspluataatorlikku elami vaid raudeni, kes on vaevunud Nõuaguudi valitsuselt,“

1) Sõnu ja tugeri valgest terrorist ja kahtlud nõuagi

2) Meie kaardid „punast terrorit“ armul tööp vaevlaste vastu

3) Me suureme maha kontseptsioonid ja võitleme valitsuse vastu³

1918a. lõpus alates hakkand Türgis, Prantsusmaale ja USA alla võtta ette interventsiooni kiirel

¹ Dory meen kaardid nõuaguudi Vennuse, I, I, exp, 342.

² Tšitšev, exp, 472

³ Tšitšev, exp, 473-474.

na majanduslokaali poliitikat. Avaldati sur-
vet ka Rootsi, et ta katkestas kaubandus-
suheteid Nõukoguile Viinmaga. Võttamisel korral
ahvardati isolatsioonipoliitika vägakuulutamise
Rootsi suhtes. 10. oktoobril 1918a. saadeti An-
tantsi poolt neutraalsusele rõhulisi, salakulgas ka
Rootsile:

- 1) mitte saata ühtegi kaubalaenu bolševike sa-
lamatere
- 2) mitte lasta oma maa kodanikke Nõukoguile
Viinmaale ja vastupidi
- 3) rõh vartutab, et naakütyad jälgivad
nõudamisi
- 4) Jugoslaavia ja Prantsusmaa laavad jälgivad
Balti merel, et täiendava seadust (laavad
saadeti 20. nov. 1918a.)²

Antantsi ennelajuti nõudamisi suhtes katkestata-
mise kohta oli tugivam kui Rootsi tööstusite
sõud jätkata kaubandust. 1918a. novembris
saatis Jugoslaavia noolei 5'randkaasimeeste
peaunistitel: „Korruptus rügi meede kuu-
des tuleb järg panna bolševike propagandale.“²
Rootsi saadeti valdelt hulditulisus, et antuel
kõigimise lahendamise poliitika Rootsi rügi
missean. Tugival Antantsi suurt saadeti 1918a.
detsembris Rootsi saaga V. Vorovski ja Nõu-
koguile Viinmaalt kutsuti ära Rootsi vandeja.³

¹ Dorymentin kaunisti korutaku OLP, I, II Moskva, 1958,
cip, 42.

² B. A. Uunukuu, cip, 174.

³ Tuam me, cip, 175.

seni lahkumist. kardeti ka et Saksamaa vab
Riiki keasa lõunata viitlusse Nõukoguile Ven-
maale ja Antandi vastu.¹

Riigi sõjalised võimad olid üldiselt
valgesõjaliselt abitaarse vastu, kuigi parempoolse
ajakirjandus puudis sundumise soovis kindlata
kirurgia kommunistidele loomuliku standardina.
V. J. Lenin, kes jalgis sundumise väike, teatas
soovi revolutsioonilise valitsusele: „Sõda riikide
leel tihedamini õiget informatsiooni riigi kules
ja riigi teatav Riigi, et kinnitada Riigi
parempoolset referatsiooni see soov kohta.“²
Riigi antas transportida Saksamaa sõjaväes-
tust Soome. 1918. veebruaris loodi Riigi
sõjaline „Soome abitaarse komitee“, mis saatis
Soome 600 sõdurit, 50 suurtükiväelast, 50 kuuli-
pildurit ja 78 meditsiinitöötajat 5.0. hästi valge-
õjitatud sõjalist kaardid.³ Riigi sõdurid
osutavad suurt okei valgesõjaliselt kindralstaabi
ja sõjaväeväe juhtimiselt. Riigi vabatahtli-
kust moodustati oma tšassur, misle karati
selle soovitatud suutega tõlke unistama „kuis-
taks brigadiks.“⁴ üldse riik valgesõjaliselt
Riigi et abi 1500 mehe riik.⁴ Samal ajal
protesteeris Riigi Nõukoguile Venemaa abi vastu,
misle osutati revolutsioonilise soovile.⁵

1 B. N. Холмогоровский, стр., 184

2 B. U. Мамун, 17 апреля 1918 года в журнале «Советский вестник», т. 50, Москва, 1969, стр., 36. «Телеграмма к Мамуну и к Бульну».

3 B. N. Холмогоровский, стр., 197

4 Там же.

5 Там же.

Roostri osutas loominguviisid abi valgesõnlastele
 revolutsiooni mahasurumisel

Pärast Soome iseseisvumist algas Soome-Üm-
 maale kuulunud Soomemaal separatistlik liiku-
 mine, sest elanikkonna põlvkonnade vahel teat-
 slased. 1917 a. lõpul saadeti teinud referendum
 tulemusena koguti 7000 allkirja Rootsi ja ühine-
 jate poolt. 1918 a. vabariigi sünni ajal Rootsi
 võeti Soomemaal arutavaks seal elanud vene
 vabad ja nende järelkäijad. Seda käsitleti
 kui luuaksest arsti, et oia heida sõjategevuse
 raudsest Soome Soomemaal. 2 Su ei oostu-
 elus teinud, mis oli võimatu saamal kuul
 võimaga Venemaa ja Soomemaal elanike
 vahel:

- ① Soomemaal jäävad elitused, kindlustused
 ja sõjaväe jäävad Venemaa kuni lõpliku
 lõpuks võimaks Venemaa ja kogu vabad
- ② Materiaalset võimust ei saanud kait-
 kehakud administratiivseid ja võis vene
 kogu maa

Teinud sõjategevust alla kolme roostri elit-
 seni, mis tuband sellest ena valitsusele teatada
 võimaga valitsus avaldas protesti Soomemaal
 sünni vastu. 4

Rootsi vahelise võimu vahelisel Soome-
 maal valgesõnlaste sõjaväelusest, mis teinud

1 Dokumentide kogumik võimudele, I, I, esp, 207

2 B. M. X. soogu kogu, esp, 109.

3 Dokumentide kogumik võimudele, I, I, esp, 208

4 maan ne.

pidama Antandi võitlevad, jättesa Saadusest arengut Venemaal ja samal ajal mitte loovita lastena momente majandusvõimete tugevdamises. Balti mere ääriste rühkidega. Kodanliku Eesti järele saavuta-
 da et lohim ja majanduslikult tugev kapitalistlik riik tunnustaks teda võrvalt suveräänse¹
 Rootsi ametlik seisukoht oli rahaltisidje:
 tunnustamine saab tekkida, kui seda on teinud Saksamaa, Venemaa ja Suisvechia on avaldanud Antand.² Balti riiki pidi tugev iseseisvusteks, et nad tunnustada ole jure*
 Eesti isehakamud diplomaat A. Keskkuta organisatsioon 1918 a. suvel Stockholmis nn. „Eesti-Liivi ja Ingerimaa huvind kaitses, Eesti välisvõim“
 Yhinen tegi ta avaldusi, et kodanlikust Eesti saadikud ametlikud erindajad allkirjad teha³
 Et Rootsi võkis 1918 a. lõpul Antandi suvel terava Nõunogude Venemaa vastas hoiaku ja Eesti kodanliku partei revolutsiooni puhkemist ning Nõunogude poolt abi saamiseks, looliti Rootsi rühmitatud vahelisegaunist ja Eesti ekspeditsiooni⁴
 1918 a. septembris tegi J. Tõnnson Rootsi välis-

* Rahvusvahelisel rühkivahelisel tunnustamisel on kaas võimude facto ja de jure, kuigi see on tavaliselt de facto tunnustamine ja de jure tunnustamine. De jure tunnustamine saavutatakse tavaliselt rühkide vahelise sõlmasõnaga ja diplomaatiliste suhete suuresulamisega. De jure tunnustamine ja diplomaatiliste suhete suuresulamisega. De jure tunnustamine saavutatakse tavaliselt rühkide vahelise sõlmasõnaga ja diplomaatiliste suhete suuresulamisega. De jure tunnustamine saavutatakse tavaliselt rühkide vahelise sõlmasõnaga ja diplomaatiliste suhete suuresulamisega.

1 vt. H. Yaanson, kodanliku Eesti vabariigi tunnustamine de facto ja de jure Saksamaa riikide poolt, bibliograafiline kataloogid 2, Tartu, 1973, lk. 3-4.

2 Eesti riikide iseseisvus, Helsingi, 1918, lk. 5

3 F. Kull, Ennen Eesti diplomaati, kollektori Eesti välisdiplomaatide teguvest 1918 a., Tartu, 1953, lk. 46.

4 Eesti Töörahva hõimuh, dokumentide ja materjalide kogumik, Tallinn, 1958, lk. 17.

minister y. Hellneri kaupunki saata Eestisse
 into kuni kaks polku sõjaväge.¹ Sama ukpa-
 keuga kais to meremäister F. Palmstierna juures,
 paludes toetust Rootsa kogu valinosti rahulikus
 loeteluandis Eestis. y. Hellneri ja F. Palmstierna vas-
 tused ei olund ütavad, kuid süüri saarti Teada
 saada Antschi sõrakuht.² y. Tammene u Tead-
 kund, et Inglismaa abi juba 1918 a. suul tuund
 Rootsi kaupunki kaupurida Eesti.³

1918 a. novembris oli Rootsi erisulakord muutunud
 keerulikuks; vajadi saatama vajapooli oma riigi ter-
 vitoonumilt oleks võinud saada riigile ohtlikuks.⁴
 uldizelt oli peaminister N. Eden vajadi saatmise
 vastu Eestisse.⁵ Hooldekäru Eesti erisulakad palunud,
 et Inglismaa toeks rüüri Eestisse oma laevadil,
 mille Rootsi kaudu kuma võinud kais' tõhkest.⁶

Rootsi teinud suhted rahvatahtline vas-
 taansi, et need Eestisse saata üks verbannokam-
 paania purjus mõtke, et Rootsi valitsus kuldus'
 andmaks talme siduritel paluadi maksuises
 10 milj. krooni ulatuses.⁷ konservatiivid, kes
 püüdnud mõjutada valitsust abianandusele üt-
 lesid: "Tulevikus kui me tahame Eestiga ja
 Eesti kaudu kauplema hakata tulebatare meil

1 P. Vihalem, Eesti kodanlus imperialistide teinud
 (1917-1920) Tallinn, 1960, lk. 161.

2 Eesti rahva ajalugu, Lisaköide I, Ed., Laaman, Eesti
 iseseisvuse ajal, Tartu, 1936, lk. 355.

3 F. Kull, lk. 191

4 J. Karpson, Oksidipokase jebonovsua u jebonovsua
 ybunnekuu t ukkezuu; Moskva, 1957, cip. 19.

5 A. Piip, Toruine aasta; Tartu 19, lk. 324.

6 Samas, lk. 339.

7. Päevaleht, 13. II 1919.

midde, et see rahval hõltsid u. vntaand Eesti abid.¹

konservativide õhutusel tuli Rootrist ja Taanist kodanliku Eesti vabariigi eest võitlema 400 meest.² Nende ulmeks oli rootslane H. Hjalmanson.³ Eriki Antandi suhtus negaalt Rootsi regulaarvõimade saadumise Eestisse, seda u. tehtud.

Juuni kuud oli vabatahtlike vabariigivõimade võitluse organisatsioonil Rootsi vabariigivõimade sõjaväelennuorganisatsioon. 1919 a. jaanuaris avaldati nende ajakirjas „Folks dagblad Politiken“ Eesti Töörahva kommuuni poolt saadud tuludeleandmine teatav: „Me protestime meelepärase ja rootslaste enavõitu vastu lahinguteis Eesti kodanlike poolt.“⁴ V. J. Lemm ütles, et töörahval on mõnes imperiaalistide vastu võitluses kõrgis maadus.⁵

§ 2 Rootsi välispoliitika 1919 aastast kuni 1920 a. teise pooleni

Rootsi võkis esia Antandi poolt Nõukoguile Venemaaile kuulutatud majandusblokaadist. Rootsi tunnustas teroit rida valgruudlikke kodanlike „valitsemise“ Nõukoguile Venemaa territooriumil ja rootslastest vabatahtlike võkis esia yudienitisi sõjajärgust Petrogradi poolt.⁶

¹ „Päevaleht“ 13. II 1919.

² Eesti NSV ajalugu, 1917 aasta märtsist kuni 50. märtsi aastani alguseni, Tallinn, 1971, lk. 151.

³ „The Times“ 3. II 1919

⁴ Eesti Töörahva kommuuni, dokumentide ja materjalide kogumik, lk. 101-102.

⁵ V. J. Lemm, kõne Moskva kubermanga maakohtu, valitsuse ja kaitse kaitsekomiteele enavõitu niipõhjal, Teondus, 31. VII, 1957

⁶ A. C. Kari, Hõberahvad nei. Aikajam, esp, 76. lk. 195.

1919a. hakkas Rootsi teravat puudust tundma
 turust. Sõja ajal eelid võtta arvestatud tööstusharu,
 oli tekkinud uusi tööstuskarusid (kummitööstus). Root-
 si hakkas import peavalvumina kasutada uis. 1919a.
 kevadel hakkand võtma Rootsi äri ringkonnas
 võrvalt kadma Antandi kaubandusblokaadist. Root-
 siis sõlmiti Nõunaguude Vabariigiga väike leping
 elektri- ja kaubanduskauduste kehtes kohta. Rootsi
 laev „Emilystina“ läi Petrogradi tööstust (saad,
 kivid jms).¹ koos laevaga tuli Rootsi äri ring-
 kondadele endaga advokaat V. Helberg, A. Lobi-
 väikisem jada. Nõunaguude pool nõudis:

- 1) Rootsi peab sisema Nõunaguude laevade
 juhtimata uis Malti uis
- 2) Sõtkohustus tulib taastada Nõunaguude
 kaubanduskaudus.²

Arvestades seda, et Rootsi u julgeand avalikult võija
 antucla Antandi vastu organisanti Rootsi partii on
 antmas uis ühine „Rjuuk.“ Riida Rootsi uis-
 kund uisitas V. Helbergiga eel ühine suuauk.
 Vabariigis tühimusti täitumise velduastapides oli
 väga väike ehki selgitati võija, et Nõunagu-
 ude pool oli uisus kaupu ostma 400-500 mg. keemi-
 uis.³

1919a. juunis sõlmitud Versailles' rahm
 tõku kaotas kaubandusblokaad Vabariigis rahmes
 kehtivuse. Suureriigid u olund avalikult Nõunaguude

¹ B. A. Uuukun, esp., 180.

² Dorymerin kaupu uisudun uis, 7, II esp., 156

³ B. A. Uuukun, esp., 182.

Suemaali võela kuulutanud ja neutraalsitel
maadil u saanud kuigi kauplust kubata Nõu-
koogu Suemaa. Imperialistlikud riigid kogid se-
da eke. Inglise, Prantsusmaa ja USA kutsunud
29. sept. 1919a. neutraalsite kaadi kogujuhid Pariisi,
A selgitada uut „aktiivset majandusliku blo-
kaadi“ nõudmised olid vältisid inglised kind
võrgatamaad.¹ Lühikajalist epeiti su anclis,
suid imperialistlike riikide töökalas vatas selle
varta voga. 5. oktoobril toimus 1500 töölise
osavõtul demonstratsioon protestiks kaubandusblo-
kaadi jätumise politika vastu.²

Rahvusvaheline olukord sundis suurriike
1920 aasta algul loobuma majandusblokaadi
poliitikast. Punaarmee edu, Nõukogu Suemaa
rahu kodanliku Eestiga, ja kapitalistlike riikide
kuivitatud tegid seda.

16. jaanuaril 1920a. võhis Antandi kõrgem
Nõukogu vastu otsuse kaubandusvalduste uuem-
damisest „Uue rahvaga“ kooperatiivide kaudu.³
Loodeti ara saantada sägaalrad vene kooperati-
ivide organisatsioonide volisruual, mis olid Nõu-
koogu võimuli valmubud. Piirte vildumid
suaa uute nõukogu Suemaa kaubanduse ren-
arutustega (Võis kaubanduse Rahvakoostöönaat)
soid kooperatiividega, millele võimuli peeti kindlanaas.
Faktiliselt u olud su kauplust enam taristuseks⁴

1 B. D. Mammuk, esp, 183

2 Tšam ne, esp, 184

3 P. Ф. Капроба, советские экономические ..., esp, 135.

4 Tšam nee.

21. märtsil 1920a. suunas Stockholmis Nõuko-
 gule Venemaa 20 liikulisi kaubandusdelegatsioon
 esetas L. B. Kraasimiga.¹ Põhli kaubanduskasutuste
 etal õigus lahendada kõiki Nõukogu Venemaa-
 ga sõjalistel kasutusi ja sõjalaega tingimist, mis
 olid garanteeritud Nõukogu vabariigi poolt.² Et
 suur osa Rootsi tööstusettevõtteid teitas 25% koor-
 musiga teitas Nõukogu delegatsioon vabariigi
 oringendades suurt huvi. L. B. Kraas teatas
 Moskvas, et Rootsi tööstus teema jaksab ka-
 padi turustamis järel.³ Sõjeli vatamate võtas
 Rootsi valitsusminister F. Palmstierna Londoni arua-
 must kaubanduslepingu sõlmimise kohta. Aring-
 konnaad alustavad sõjast kiinnakut valitsuse
 selise poliitika vastu.⁴ Valitsus ei suured suuri-
 tud kapitalismiga tööstusele suure tõku.

15 märtsil 1920a. sõlmis L. B. Kraas Rootsi
 firmaga A. B. Njudkoff & Helan ja 14 päevaga,
 mis kuuluvad Rootsi Gunnar v. Andersoniga
 esetas lepingu:

- ① kokkulepitud Nõukogu Venemaal minimaalselt kaupade
 100 milj. krooni ulatuses.
- ② Finants jaega tekkunud häireid lahendada 4 kuu jooksul
 sul (kaupade vabandaja poliitika)
- ③ Nõukogu Venemaa nõustub 25 milj. krooni väärt
 astua kaupade ette kuu jooksul pärast lepingu
 sõlmimist.

1 C. B. Захаровский, А. И. Трощинский, стр., 66.

2 P. O. Kaprova, Советские отношения ..., стр., 136

3 Там же, стр., 137.

4 Там же.

- ④ Edasised tellimused tuleb esitada 5 näd. varem
kuus. Hinnad on vastavalt reaktiivide hindadele.
Nõuogu poolt võetud maksusena viivitada 6 kuud.
- ⑤ Nõuogu poolt Venemaa poolt kehtiv parasiitide
deklaratsioon 25 näd. varem, et kaupade tellimise-
le oleks garanteeritud. Lepingu lõppedes makstakse
summa võlga või antakse selle eest kaupade.
- ⑥ Kui leping katkeb sõja tõttu jääb ta veel
6 kuud järele.
- ⑦ 6 kuu möödudes alates lepingu sõlmimisest
antud firma „A. V. Njudkovitš & Holm“ arvutab
Nõuogu poolt Venemaa tellimuste täitmisel.
- ⑧ Firma „A. V. Njudkovitš & Holm“ valustab viden-
noid eksporditakse järele 200 tk. aastas.
- ⑨ Nõuogu poolt järgitakse tootmist
- ⑩ Hõlpsuse eest võetakse kinni peetada 1/8 viden-
ninnast iga nädala kohta. ¹

Lepingu puhtad 6-10 näd. varem 1000
videni ostmise lepingut. Nii suurt lepingut pe-
tud kehtib veel aland, sest ta enam videnit aru-
ali 2000. Nõuogu tellimused andnud tööd
20 000 tööle. ²

2. B. krammi viimise ajal saadi kokku-
leppel kaubanduslikest vahetuse kohta.
Nõuogu poolt esitati tingimusi:

- ① Esindused on 15 inimest
- ② Kehtib järele õigus esitada pretensioonidele võrdselt
kõikide enneloleva liikme arvestuse
- ③ kaubanduslikest on nõuogu poolt diplomaatide

¹ Deryman krammi krammi CCB, T. II, nr. 516 a. järele

² P. K. krammi, CCB, nr. 138.

ja konsulaarõigusi

④ vii tükita propagandist 1

Nõukogu peab võtma võtme rahjalikult personaalsete peitajate vastu võttes kaubanduse arendamiseks töötajatele ette selge, et seda kokkolehtes kasutama kõige kogemuraste ja anduraste diplomaatide vastu.

Riigi osa Nõukogu Venemaa tööstus arendamiseks vii see liiga suureks paigutada, kogu see vedurid raskusele ja aasta peale vii aland. Nõukogu Venemaa vastu arendades ette võtta lähtu-
sega. 2 Tõukogu ette kapitalistide kaubandus-
blonaadi muudatus, et jõuda suhtumise lepp-
gutele Euroopa ja Amurika arendus-
maadega, sest Riigi tööstus peab saama saad-
and rahuldada kõiki tellimusi. Eriti tähtsaks
ette leppimistel veel suutõku, et need ette leppimised
etel Nõukogu valitakse turustamisel de facto
võidus, kus kaardes 15. mai leppimistel sõl-
musega, et kapitalistidele määrata „kulla-
blonaadi“ muudatus. Need pangad ette kul-
dunud Nõukogu kulla vastu võtmas ja
kuna Nõukogu Venemaal täps määratletud
suhted peavad tege vii võimatus kaubandus-
suhted kapitalistidele määratlega 3 Yhna kulla-
blonaadi muudatus peab Nõukogu Venemaa
peena aega saanud kaubandus arendus-
suhtega 4

1 P. 42. kaproba, Coketone ardoemena..., etp, 137

2 Tõukogu nce, etp, 138.

3 P. 42. kaproba, A. 15. kpaent coketonei qnupomat, koca, 1962, etp, 54.

4 Dorymentre krampii korutun tcc, I, II, etp, 780.

Prantsusmaa oli võimeline et kogu maailm
 ei ole veel võimeline võlgade maksu võimalis-
 teli firmade ja ulatigi pangal põhvat õigest
 sulda praeguselt vae valitsuselt vastu võtta.
 Hollandis maksiti 1 kg. vana kulla eest 2000
 krooni samal ajal kui kehtinud hind oli 3000
 krooni.²

* * *

Raatri valitsuspoliitilise joone kujunemine vaadeldaval perioodil oli tihedalt seotud Rahvasõja Liidu loomise viker tekkinud vaadete ja funktsioneerimisega enamusel aastatel. Rahvasõjat liiki maaltamaajast ja on seotud veevõtte' ühinguaga. Ta kujutab endast ühtegi ühtegi valitsuspoliitiliste ühe ja val pole kurgit ühtõigustest, seetõttu ei vaja me ühtegi suhtumise Rahvasõjaliku kokkumõnnetunust.³ Rahvasõja Liidu eksistentsi ühtegi etappi 1920-1934 s.t. kuni NSO Liidu astumiseni Rahvasõja Liitu oli see nõukogu-departmenti organisatsioon.⁴

Raatri ja teiste Brandinaarimaaadil ohtu-
 suud vaated rahvasõjalise organisatsiooni loo-
 misel, sest loodi sellist raavat väikeühikute
 kaitsjate.⁵ Raatri oli juba 1918a. loodud ühikuga

1 P. P. Karpova, Kokkuvõtte ettevõtte... sp, 140

2 P. P. Karpova, N. F. Krasna kokkuvõtte järele, sp. 62

3 H. J. Lemm, "Gutuvõtte" "Oksid" kirjasaatjate, Teadl
 ka, 33, Tallinn, 1955, lk, 352

4 Meneppaapogase spako, sp, 246

5 M. S. Preussen, N. Haagerup, Denmark and the United Nations, New York, 1956, p, 2.

uus töötlus väga neutraalsel maal sisseviimise
 loodava rahvusvahelise organisatsiooni jooksul.
 koos teiste Standardaamandusega avaldati
 1919 a. Pariisi rahukonverentsile oma projekt uue
 organisatsiooni jaoks:

kuin kuusi kuud tükkid ja suurt suures
 tehnikas arutatakse rahvusvahelise rahukoostu
 poolt kuhu peaks kuuluma 15 liikumist.¹

Enalguel projektid oli palju puudusi:

- 1) konfliktide puudulikkus, mis vajavad kohest tehnik-
 laadist oli ta abita
- 2) rahvaste isikliku puudulikkusid kuivuse, kolle-
 vialuude aluseid, selvestatavate tehnikadest
 ja saamistomide rakendamisest polnud ühtse
 puudutatud.²

Projektis võis pidada rahvusvahelise juristide ja
 organisatsioonide juhtide jaoks - ei andagi enam
 neutraalsed maal tundsid end uues poliitilises
 olukorras ebakindlalt ja ei saanud teha tehnikas
 probleeme, millega neil polnud kokkupuuteid.
 Pariisi rahukonverentsi teost, mis algas 1919 a. jaan-
 uaris Rootsi ora ei võtnud. Rootsi pidas
 loodavat Versailles' sisetunni ulmestusele ra-
 hull ohtlikuks ja oli selle mõistliku seaduri-
 wise poolt.³ (ei soovitud Saksaama tükkide nõu-
 gestarist - "H.P.") Rahvaste Liit oli Inglismaa ja
 Prantsusmaa ülemvõime rühmitamiseks Euroopas.⁴

1 St. Tingsten, p. 14

2 J. Shepard, p. 41.

3 F. S. Carr, The Twenty years' Crises, London - New York,
 1939, p. 280.

4 Meneghetti's report, exp. 275.

Su, et vohu algul ei antudud neutraalsid maid osa võtma Pariisi rahukoostantsu ja ni- jus Rostni teatud mõttes sumvalt - oli lo- detud, et rahuvahelise julgaleupegu rätinemi loomise instrumendina saab heas taha S'arsamaa majandustik toetamine sõja ajal.

1919 a. märtsis kuuland Pariisi rahukoos- vrentu emadajad ora S'arandinaarimaaadi, jea- miselt Rostni, chepanevud: põhiseisukohaks jäi, et loodas Rahvaste Liit saaks jurisdiktseks, mitte politiktseks segamrätinemi - kõik Rostni chepanevud jäid selle põhiseisuke modifiktinemi. ¹

Rostni panu ehk, et kponguosa histert maadest peavad olma emadatud kõik põhiseid partiid ja rahvagrupid vaatamata sellele, kas nad on valitseusis enamuses või ei. Selle vastu oli ena- mus' maid. ² Rostni soovitas, et Rahvaste Liidu Nõuogu emus' valitaks mitte nõuogu vaid knaakku poolt, mis oleks teinud võimalikuks, et suuremiki emadajatest koosnevas Nõuogus' alles ektoha saanud niigi vahemähtsa ring emadaja, kel alles olund hoopis kitsad valis- politiktised huvid. Rostni tundis, et talleks fiksu- mida sõjaline ulawe, mida iga üks vait kasu- tooda ning S'õja- ja Merenõuogul peaks olma õigus ulvontant kontrohmida, et Rahvaste Liidul alles ulvavadi riigalised potentsiaalid ³

1 y. S'hepard, p. 51

2 F. H. Carr, p. 123.

3 y. S'hepard, p. 53.

Roosevelt pami ette, et tulles kaanata kulama
 utalast kokkuvõtteks sõjaväetariistust. Saanuti li-
 sati ekspansiooni juurele, et kuni sõjakoht pole
 kadunud jäävad neutraalsed riigid rahvusma-
 heliste tulikõrvauste takendamisel endiselt alalise
 neutraliteedi printsiipidele.¹ Need Roosevelti ek-
 pansioonid jäid Rahvaste Liidu põhikirja koos-
 tamisel kaantamata. Prantsusmaa tahkas
 tagasi soovitud teha Rahvaste Liit rohkem ava-
 tuks soovitud, Inglismaa tegei uduaruma soovi-
 tusega sehtistada kontrolli uduaruma üle. Kokku-
 tuotiku vahukohta uduarume jäi kaanata Rahvaste
 Liidu Nõuogu, mitte selline uduarumeid orga-
 nite. Siinasa Roosevelti ekspansioonist kasutati
 aia soovitus pidada Rahvaste Liidu Nõuablu
 istunguid igal aastal septembris.²

28 aprillil 1920a. võeti Pariisi rahukon-
 ventuuri raames vastu Rahvaste Liidu asutamise
 põhikirja. Rahvaste Liidu Nõuogu oli viis alalist
 liiget: Suurbritannia, kel oli koos dominiionidega
 mitu häält, Itaalia, Prantsusmaa ja USA^{* ring}
 gaapan. Mitmelalisi liikmeid, keda valiti uduar-
 kuni kolmea aastaks oli analoog rüli: Saksaa,
 Hispaania, Belgia ja Brasiilia.³

* Saantamata W. Wilsoni piieeteli ei taanustanud
 USA maat 'Versailles' kokkulepet ja Rahvaste Liitu ring
 ei võtnud selli tööst osa.

1 J. Sheppard, p. 61-62

2 The same, p. 63

3 Уотопуле гуркромашине, т., III Москва, 1965,
 стр. 154-155.

Roostri Rahvaste Liitu astunud olid üheksad paragrafid, misla laialdaselt arutati:

1) Lühikesi sõjaline võimetus peab olema võimalikult madal, kuid et alles tagatud kügi julgeolek ja garantitud raha maadmas¹

5u ali üs vastutuliselt formuleeritud nõudmisi²

2) Nõudogus arutatakse lühikesi mõlemate poolte juuresolekul vastavata selle, kas tüve pool on liige või mitte.

3) Saadused, mis rakendatakse lepinguandjate suhtes on:

a) majanduslikud b) sõjalised³

Roostri avalik arvamus võiks astuvalt esma Rahvaste Liitu astumise küsimuse arutamiseks konservatiivid olid kategooriliselt Rahvaste Liitu astumise vastu: "Roostri sekundaarne rahvasvaheliste konfliktidega saab kahtlase alla neutraalsipoliitika, Venemaa ja Saksamaa u all lõpped ja kui sõjapord muutub kriitiliseks, siis võimalane Roostri sunnida nende vastu väija astuma."⁴ Arvati, et Nõudogud Venemaa peab sooma isegausumist ajutiselt ja konfliktidekinise korral saaks Roostri alla aranne, kes ushusest abistaks S'omek.⁵ Konservatiivid kardsid saamist, et lühikesi võimetus tulib veel sõjaväge vähendamise

1 H. Tingsten, p. 26.

2 Ne nõudogud upado, exp. 155.

3 J. Sheppard, p. 61-62.

4 H. Tingsten, p. 26.

5 The same, p. 24.

harata ja nende seisukoht oli, et ainult tugev sõjavägi saab alla Rootsi neutraliteedi alus.

18. veebruaril hakkati Rootsi liberaalide ja sotsiaaldemokraatide parlamendis arutama Rahvaste Liitu astumise küsimust. Konservatiivse opositsiooni oli endiselt tugev. E. Fryggja ütles: „Rootsi tahab end mittepoorast anda tüütu tüki kassu-tum. On ilmsel, et Rahvaste Liidus hakatakse igu-reevima viikeni neutraliteeti üle. Rootsi saaks ka võtmaorgani organisatsiooni ajada kahjulatikat, pealegi on Rootsi saanud alla veel samades üigustes kui kuuba, Ecuador, Haiti, Lituania jt. riigid. Selles uues organisatsioonis pole täpselt võrja arendatud üi jamaaliku ega maalikku seadust.“¹ Rahvaste Liitu astumise vastu toodi võrja val rohkem põhjendusi.

Amethiku sisukoha võrdtõttaruseks moodus-tati nn. „24 komitee“, kus 15 tüiget oli liitumise poolt nõutades, et Rootsi peab järgima põhimõtteid:

- 1) Nõuda, et Rahvaste Liidust võtjajäsemed muudaksid riigid võtjeto võimalikult kiiresti läbiotses (püti vihuas tärsamaad ja mõni-keed muutati ka Nõuroquchi Vennamaad)
- 2) Eiruvada täpselt ühikute orgaanti viikun-pürid (Assamblee, Nõuroqu, Sekretariaat)
- 3) Püida võimalikult kiiresti ülli kutsuda rahvusvahelise õiguse alaline nõuroqu ja rahvusvahelise kokus.²

¹ J. Shepherd, p. 78.

² The same, p. 79-80.

4) Rehvastuse vähenemise korralduse peab leidma
 kohast ja utelist elluvõimekust
 „24 kuu“ eesanduse arutamise lõppedes mõeldud
 kogas 1920a. mõetis ja käsitamise tulemusena
 andnud Riisdaagi mõeldud kogad nõuvaldava Rah-
 vate Liitu arutamiseks. Esmases kogas oli häälte
 suhe 86:47 ja Teises kogas 152:67.¹ Rahvas-
 te Liitu arutamise kasuks rääkis see, et Rootsi
 soovitud jääda tahaplaanile maastava prob-
 leemi arutamisel. Edaspidises konservatiivide
 ja mitmaalidumoraatide-liberaalide vahelises vaid-
 luses tahab järgida suuresti seisukohti, kes olid
 eelnevalt Rahvate Liitu arutamise vastu ja teiste sei-
 sukohti, kes kritiseerisid Rahvate Liitu võõra käte.

Rootsis arutati ja piirati tingimata Rah-
 vate Liitu põhikõrga ühikuid paragrafi val lõngugi.
 §16 ei rääkimisele kohta: „Põhikõrga ühikuid
 maaga katvutatava kaupanduse- ja finantsidega
 ja Rahvate Liitu Nõuogu rääkimise ühikute
 jõe ja lõngugi peab eeldama, et ühikute
 agendat ühikute pidama Rahvate Liitu põhikõrgast“²
 konservatiivid, kes olid kõrga alg olud mõjumat
 sarnatõomide vastu võtsid, et võõraste riigide vii-
 mine loti ühikute riigi riigipäevonda on olud
 nende ühikute jalgsidud ja Rootsi riigipäev peab
 jääma ainult oma riigipäevide kaitsele. ka
 teistid rahvate riigipäevade kuulutamise on
 Rootsi rahva õiglustundele võõras.³

¹ y. S'hepard, p. 80

² Me-negy papgyasol upabo, esp., 276

³ y. S'hepard, p. 107.

Tegelikult võis Rahvaste Liidu Nõuajaga vaid soovitada sõjajõudude mobiliseerimist ja kasutamist.¹ 1921 a. Arvamused võeti vastu ette, et Nõuajaga võib vabandjuttudel nõuad ühised vahendada majanduslikest sarnatavustest.² Oli kirjast, et ka muudkui saab sunnida sarnatavustest osa võtma. See näib näitas, et Rahvaste Liit ei ole küllalt kindel garantii agentori peatamisest.

§ VIII mis nõudis ulvartuse vandenamist kõige madalamana punktini ei peendatavud Rootsi, sest võimad sõjalised jõud olid tervelt rükkidega võrreldes suhteliselt nõrgad.³ Konservatiivid otsustasid koguni väita, et Rootsi ei saa Rahvaste Liitu astuda seltsiks, et ta peab tervelt rükkide hoides suurendama ulvartatavud jõude.⁴ Sellest võuet ei entand Rahvaste Liit kellelgi.

Rahvaste Liitu astuamine tekitas Rootsi ulvartusis suurt ärevust. Tegelikult osutus Rootsi panus Rahvaste Liidu organisatsioonisse väikesemahuline oli looditud.

* * *

1919 a. septembri's pöördus rootslane Otto Wallén, astmaaltai „Svensk Import“ teguridirector ja sama aasta augustist Jämsköldine kodanliku Eesti konsul Rootsis, Rootsi valitsuse poole palvega tunnustada

1 G. Shepard, p. 101.

2 The Same, p. 217.

3 Ministry of Foreign Affairs, etc, p. 275.

4 G. Shepard, p. 218.

Fortit kui isegi roost rüki. Ta sai vastuseks, et
 alla seadmete säilitamise de facto poolt, kuid
 kindagi rebramat ei võida lubada. ¹ 18. okt.
 1919 a. riikitas Rootsi valitsus amülikalt O. Wallén
 eksponeerimise tunnustada kodanlikku Eesti vabariiki
 de facto: nohtavasti oli O. Wallén tunnustuse
 kannuusel võist kuortatud ka aktiivselt
 „Svearska Yuyport“ teguvalentorina.

1919 a. lõpul pöördus M. Martua Rootsi
 sotsiaaldemokraatide liidri H. Brantingga juudi juhiga
 kaotades teatavt kodanlikku Eesti tunnustamist
 de jure. H. Branting soovitas enne suurel hulgal
 lähelepanu võtta. ³ arutledes Antandi ideopolitika
 üle jõudis H. Branting joululusele, et Venemaa suh-
 tes oli see „siivilalaskuuste viida.“ ka Balti riike,
 mis võitlusid Antandi juuride eest, on tunnus-
 tatud ainult de facto. Antand lub valosti, kui
 jätvat vime emigrantlikele ringkondadele toetumist ⁴
 suuga soovis H. Branting, et Antand tunnustata
 Balti riike, sealhulgas ka Fortit, et seda saaks
 teha ka Rootsi. Sotsiaaldemokraatid tegid pehva
 ara Antandi ideopolitika realiseerimise alustele
 viimisel.

Pärast seda kui Nõukogu oli Venemaa oli
 kodanlikku eestit 1920 a. vabemais tunnustamist
 de jure, tehti Rootsi valitsusele mitmeid eksp-
 paneerimist kui eestlaste kui kodanlikku Eesti

1. Vaba Maa, 18. III 1919.

2. „Riigi Teataja“, 22. X 1919, o. 623.

3. Päevaleht, 13. XI 1919.

4. H. Branting, Tal och skrifter VI, Stockholm, 1928, s. 252.

huvitid raitzvote raatylaste poolt taarustamise kohta de jure, kus lojuti tagasi endaste argu-
mentidega.¹ Raatni piindis 1920 a. algul Antardite
eriti muljaparan alla, et võinud tahendades ohvina-
kasa kinnisuse Raatnile panti võtselt.

4. aprillil 1919 a. kehas Antard Raatni alus-
tada kaubanduslikud koostööd Eestiga.² Kuigi
selliseham allikmaterjal on kahtlusele, et nad vii-
nagaid üldistavaid jama võtpe tuma.

5. jõe ajal oli Raatni's kehtestatud elanik-
konna looluainetega varustamisel kaardisustam
ja sellis varustud suureid tehnikasid tojavamad.
Piall võja lõppu piindis Raatni suusatost tai-
cludaunistest tahti saadla - uusi tehnikasid
juba imporehti. Eksperdi Festisse monopoli sumis
1918 a. kevadel loolud antardite, "Swensk Import."
1919 a. suvel käis Tallinas Raatni kaubanduslikelget
nison usutas direktor O. Walléniga. Ta kütis Eesti
head nisonit rõkkliku korraldust ja avaldas en-
nenna mõde, et Tallina - Stokholmi vahel viis-
käina panna praamitehnik (n. n. "aunupart")³
O. Wallén teidis, et Raatni võiks Eesti suhtes uude
peali võka selli sõranda, mis ennemalt oli
Saksamaa kuu kaubandusrija ja vahendlojaga
kandla.⁴

Et Festisse sulevad kaubad u rekurs Saksamaa
ega Venemaal, piti hoolikliku Eesti konsul Raatni's

¹ vt. "Daba maa," 30. IV 1920, "Pävalikt," 23. X 1920.

² "H. Kuna, Eesti väliskaubandus 1919-1921, " Eesti
Statistika," 1922 N° 5, lk. 35.

³ "Maalikt," 14. VIII 1919.

⁴ "Pävalikt," 13. VIII 1919.

andama tegatistega - nende alusel saadki kaubandusest sel perioodist kindlaks teha.

1919 a. ekspordis Rootsi Fortini kaupu ca. 6,7 milj. krooni väärt ja Fortist veele Rootsi kaupu ca. 2 milj. krooni väärt. ¹ Võimalik, et Fortisse tulevate kaupade väärtus ja kindel ka veele välismaalt loetuseks märgitud kaubasaadused, s.t. tegatistega andmed kaitavad Rootsi ekspordit Fortisse suuremääraselt ja tegelikult oli.

Umbes $\frac{2}{3}$ Fortisse tulevatest kaupadest olid taolised ehkki see tundub paradoksina ² kodumaise Forti valitsuse, kes väga noors kaubeldi Rootsiaga nagu ei märganudki, et misse veele kaupu, mis oli tihti rikkunud ja järel taolised misma. Võimalikult oli anty-trustide kahe monopoliseeritud kaubandus Rootsi ja Forti vahel 1919 aastal oli ebaõnnestunud oma võimude ja sisult ning tingitud ebaõnnestunud ettevõtte järele ja kokku võttes ³ 13. novembril 1919 a. kuulutas anty-trusts "Svensk Superf" end maksu-jõuetuks. Forti enamiyandus avaldas soovivat ka-hotsust, et Fortiga kauplus järele pankrotti jõu ⁴

1920 a. muutus Rootsi - kodumaise Forti kaubavahetus stabiilsemaks. Haruti müüma kaupu, mida mõlemal vöga oli kaubanduselt oli see

¹ Statistik årsbok för Sverige 1924, Stockholm 1924, s. 139.

² K. Jansson, Mõnda kodumaise Forti ja Rootsi kaubanduse kohta aastatel 1919-1925, üldajaloo katudeti teid II Tartu, 1925, lk. 18

³ Saaris, lk. 19

⁴ Päevaleht, 8. XII 1919.

arvata üks suuremaid. 1920 a. eksporditi Root-
sist Fortim 14,9 milj. krooni väärt (Lätisse 7,2 milj.
krooni, Leedusse 0,3 milj. krooni väärt) Fortist vüdi
Rootsisse 2,6 milj. krooni väärt kaup. 1 Forti ma-
jandus vajab laialdaselt sotsiaalsetis hooitõuskaupa.
Rootsi kaupade nõudetu elus vut suurem aland
kuu Rootsi pangad 1919 a. lõpul Fortile soovitud
20-25 milj. krooni ulatuses krediti elus andnud.
Rootsi kuldsus sellest.²

Rootsiga kaubavahetuse propageerimisel
arvatakse väga tõuud jätudus hõõrusid süsteme:
"Suurelta on rikkaim riik, Venemaa on vaesim
riik. Suurelta kapital hakkab Venemaal valguma
ja vüimalik, et läbi Rootsi. ka Forti post seda
rikastumise vahendina ära kasutama."³ Loodeti
kaõrselt, et Rootsi võtab praesentimise kinnu-
panekul endla kaand ja paneb laudla hõõpud
Fortis vübe vastavalt nõukogu Venemaa
mõõkudele.

§ 3 Rootsi väõlspoliitika 1920 a. kokkõigast kuuni 1923 a. lõpuni.

Rahvaste Liidu komisaruuse omuudil arutatu
arutatu Rootsi laualdaselt, aultislas ta peaks
hõõnema. Pakud nõgid tähtsüid saada endale

1 Statistise ärsok jõe 5'vange 1924, s. 138-139.

2 vt. "Postimees," 5, ja 9 IX 1919.

3 "Etnaalduusmaat," 23. IX 1919.

kohta Rahvaste Liidu Nõukogus. Rootsi oli selle vastu, sest oldi kindel, et Rootsi Nõukogu alalises tükis ei saa. Oldi seisukohal, et suurriikide ekspansiooni taga on maailm jõud ja suuremsi väikeriike on nende võimalused. Väikeriikidel on alati kindad välispoliitilised huvid. Nõukogus käitumised võivad üks suurem ja paar väikeriiki kuulunud operatsioonidele tekitada vastupidiselt kogu maailma poliitilisele laenuksile. Tõelised suured rahvusvahelised seadusandjad peavad olema suurem ja suurem ja suurem.

1920 a. repaarendes oma ekspansiooni, et Rahvaste Liidu liikmed eraldatud ja meenuta poliitilist partiid, seati Rootsi Rahvaste Liidu Annambliki enimesi istuugi jaoks konservatiivide liiki F. Teggeni sees rahvusvahelise praati H. Maatinguga.² Kuna Rootsi oli sel ajal Rahvaste Liidu Nõukogu liiklaliik, kuigi siis oli H. Maating üks võimalikke isikuid Rahvaste Liidu.³

Üks enimesi konfliktid, misid vartloodud Rahvaste Liidu Nõukogul tuli lahendada oli Ameerika küsimus. Rootsi võudis Ameerikaal läbi võidud rahvahäälten alluvimust ja suure lütuist Rootsi külge. Sõime spelleris Ameerika geograafilise ühtsusele sooviga väites

1 G. Shepard, p. 107-108.

2 H. Tingsten, p. 36.

3 A. C. Kat, Kõikidele või. Uueks, pp. 71.

Suomes on mujalgi looblastega arvestatud aland.¹
 Parast teise poliitilise kokkuvõtte 1920 a., mis
 andis 95% (hõlmatajaid 10 196 inimest) Rootsi
 ühineuse pooldajaid + tlla saare delegatsioon
 oma ettepanekud kuningas Gustav V-le: „Rootsi
 ei teki neutraliteetipoliitika olemisega kunagi Ab-
 uenamaa ühineuse tahtmistel riikausel raju
 1864 a. Leinuti Schleswigi-ga.“²

Suome vastas teise rahvaarutluse lobi-
 vinnusel võjeld saastusega Abuenamaale 1920 a.
 juunis. Muletuti Rootsi ühineuse pooldajate arvi-
 vusti.³ Helsingist lahkus suurel Rootsi suursaadik.
 Rootsi jõudus abipalvoga Rahvaste Liidu poole.
 (Suome ei aland sel ajal veel Rahvaste Liidu liige,
 ta võeti liikmeks vastu 1920 a. sügisel) Rahvaste
 Liidu Nõukogu loidis, et viisimeis peaks tahtmistame
 1856 a. konventsioni alusel, mille järgi Abuenamaal
 ei lohtuand kindlustada.⁴ Nõukogu kaldus hoid-
 ma karmi, mis ei velen tubanud seart kaotada
 ühegi ürgi eelportiva Palti meres

1921 a. algul moodustati Rahvaste Liidu
 poolt juuristide komisjon, mis käis Rootsis, Soomes
 ja Abuenamaal olukorraga tutvumas. Rootsi lootis
 sellelt loetust oma nõudmistel, kuid tulnussel
 ühd vastupidiselt. komisjon andis aruata, et Rootsi
 peaks tahtmistamisest neutraliteetipoliitikast 19-as
 olukorras kiiki pidama. sest territoriaalselt nõudmistel

¹ H. Tingsten, p. 98

² The same, p. 99.

³ A. O. Kar, Kokkuvõtte no. 100000, eip, 72.

⁴ H. Tingsten, p. 110.

entamisen kaabiväingit on agendiose välispolitiika
 nks tunnustid. ¹ kuujooni sumpaatia kaldes
 Soome pooli, sots Soome poliit. kollektiivisuurvatax
 võitluse ulpostiks.

Raetri ajakirjanduses said kuujooni riiki-
 ametlikud suusokhad tõusea poliitika välisloos:
 "Suojamaa, Praantusmaa ja Puola" ja loka midagi
 kuulda rahvaste esemääranaise sigurtoist. Nad
 on ise huvitatud kanna kikkidauusost Puola
 mere idarosas ja kardavad Raetri konventi." ²
 konservatiivid olid agressiivsed kaalukatud
 öeldes, et Rahvaste Liidu kikutuse all tegutset väi-
 ke väike grupp, kes peivad sekunda Raetri sise-
 poliitikan. ³ Sotriaalidemokraadid olid Ahonema
 kassuun arutamine tagasihoidlikumad. Kordeti
 isegi, et kas Raetri - Soome vahel ei kuu sala-
 jan lahikandamine kinnuun umber: kui Ahonema
 saaks Raetri, mis väinane toetas Soome terri-
 toriaalvud nõudmise kavatlas. See arvamine oli
 süski aluseta. ⁴

Mõjukaimad Raetri ajalehid "Stokholms
 Dagbladet" ja "Nya Dagbl. Attihanda" jõudsid
 väga endisteli konservatiividele jauldustele, et
 Raetri peans lahkuma Rahvaste Liidust. Raetisi
 vuntamine vähenõudlikus heatahtlikus ringis
 lät ja arvestatavast neutraalsust väigist toht-
 susetuse ringis, mille nõudlustel jalle unngit kaadn" ⁵

1 H. Tingsten, p. 124.

2 The same, p. 125.

3 The same,

4 The same, p. 97.

5 The same, p. 125.

Sotnaaldeluseaastad tõgusid kinnasid tagasi ja üs-
sarti argumentidega: „Soovisime sellele sõltumatu ja ta-
nu Rootsi keele vastu, Rootsi ei tohiks lasta end
tõrjuda sõjasuhtes nii isegi Ahvenamaa
pärast.“¹

Liberaalid olid nõrkumised, kuid siiski
sai nende ekspanatsioon tülama mõte, et Rootsi Liit
tegi kõik, et vältida rahu ja instabiilsust Skandinaa-
vias²

1921 a. juunis kuulutas Rootsi Liidu Nõukogu
Ahvenamaa autonoomseks Soome osaks.³ Nõukogu
Ühennaa saatis merimehed eraldajate protestidele
vastas öeldi: „Geupp rükk, mis viitab end Rootsi
Liidus kehtes suveräänselt Ahvenamaaga, kus
meil on suured luudid. Meie eraldajad ei
kõhnutud kõrguse arutamisest ma võtma.“⁴ Root-
varte Liit püüdis Nõukogu Ühennaa sel ajal
impeetivla diplomaatiline isolatsiooniga supärist ei
pütud vajalikus Nõukogu Ühennaa kohalikustamisest.

Vastavalt Rootsi Liidu soovitusel teinud
1921 a. oktoobris Soome, Rootsi, Jaani, Eesti, Prant-
sumaa, Itaalia, Ungaria, Saksumaa, Lati ja
Poola eraldajate kohtumise, kus kirjutati alla
Ahvenamaa neutraliseerimise ja demilitariseerimise
lepingule.⁵ Sa laevendas Rootsi paberuud. Soome
võis saadik joka väikend poliitisiid, ei mere-
ega kinnisidagi võinud saart kaitsta suu-
esumõeld.

1 H. Tingsten, p. 127.

2 The same, p. 129.

3 A. C. Kari, Kõhnutud sõjaväe kogu, 1921, 73

4 Dorynneer kaalunõu nõuvisuun OOP, T. II, 1921, 588

5 J. S'lepard, p. 254.

Aho lausuaa kinnase sulista lakendamisest mis
 teatud viisil vabadata kui Rootsi valitsuslikuist
 viitu. Kinnase lakendamine saare neutraliseerimise
 tul ehki Soome osana vii lakendatud Rootsi valitsus-
 poliitilise kum viisist vund tagavad. Samuti
 ajariigandlus mingiti: "Rootsi kaitse uskuja
 kumdas lakendata tulikivumini sõjate. Vaatamata
 aumtun karguh ja tulikivustil viivad taolised kon-
 fliktid kaaliselt sõjani - rootslased on aumne
 rahvas ol aastakümnete, kel määrata kait jõust
 oli." 1 Vaatamata vägivallale partidevahelisele
 teravale poliitilisele uspentumile Rootsi Rahvaste
 Liidus vastu võetud otsused.

* * *

1920 a. mailpingus Nõukoguok Vennuaga
 oli säte, mis lubas Rootsil pretensiooni esitada
 kõigi Nõukoguok kaubanduskoostajate kohta.
 Rootsi valdus kaubandusdelegatsioon juhi kolali
 vante võtmast M. Litteruurt, A. Rotsteini ja
 N. Vooorust. 2 Rootsi jaldas ohtlikus sülleste ko-
 glund majandusaste ja ulkoige poliitiliste
 tubemist oma territooriume õigestes, misda
 lubas kaubandusdelegatsioon juhi ametikohta.

1921 a. jaanuaris määrati sülleste ametiko-
 hali P. M. Kergentzer, kel olid suured tunded
 kaalisete kaubandussuhete kehtistamisel Rootsi
 Nõukoguok Vennuaga vahel. 3

1 H. Tingsten, p., 130

2 P. F. Kaproka, Coliseum sinoukkuu, eip., 140

3 B. A. Munkun, eip., 184.

Raatlõpping et lahtisena jätand paljud kaubandus-
 ennduste õigustikud järele, kus eel fikseeritud
 Nõunoguude Venemaa - Ungari ja Saksa
 vahelises lepingutes 1821 a. algul. Rootsi aamt-
 likud üngloomad andid mõista, et isegi kaatlõpping
 et järele poolaustlik kirjeldi vahetus L. B. Krasseri
 ja Rootsi vahelise vahel.¹ Saatawata mõnede
 Rootsi firmade ekspansioonile kaubanduslepingute
 sõlmimiseks 1821 a. algul ei saanud Nõunoguude
 vahelises need ühise võtka Rootsi aamtliku hõlma
 tõtta, sest samal ajal oli käimas laadidani
 "kolleksiivvõttam" kaupaama.² Väikeses palus
 Rootsi vahelises anda teadlane J. P. Paolovile
 teha näite Rootsi, kus alvot tal kõik võima-
 lused teaduslikus töös. J. P. Paolov ise jänd
 sellist roori avaldand. Nõunoguude Venemaal
 kaanati just sel aja kui koduõida et mõõdas
 tähtsuse jöötama teadusliku töö eluorra
 parandamiseks. J. P. Paolovile soodustuste tegemises
 anti väga sepiiaalne näemus.³

P. M. Kirzintsew teatas Rootsis, et Nõunoguude
 Venemaa võit ka teistes kapitalistlikes riikides
 kellelgi teha, enne kui 1821 a. suvel tege avalduse
 abistada Rootsi - Nõunoguude Venemaa vahel kaubandus-
 dusele mõõkirus vahetlikemal alustel. Alles sõltub,
 kui Rootsi peamurtes sa järele sõltualluorast
 H. Manting, teatati, et mõnede onat reguleerida

1 B. A. Uunuma, esp, 197.

2 Inam nee.

3 Dorynevi kaunni nonuuan 1860, I, IV, Moskva,
1860, esp, 682.

Nõunoguude Vaimaa vastas Rootsi kapitalistidele
tõhukasti võitlemaksiga. 1922 a. juulist 1923 a.
Nõunoguude võitlusest Nõunoguude Vaimaa
tõhukustid 7 nädala ja nõunoguude võitluse
6 nädalast 1-le nädalile¹

1923 a. algul tuli NSU lüüa meesandusliku
olukorraga tutvuma advokaat F. Löfgren. H.
Branting saatis meid Rootsi, et Rootsi on uus
reguleeritud meesanduslike ja poliitilisi suhted de
facto, kuid konservatiiv F. Tregger, kes peagi
sai peaministriks, katustas toetuseid.²

Rootsi väbspoliitika katkestusest andis
tunnustust sotsialistide F. Hiderstierna kõne 29.
septembril 1923 a. Sel ajal oli meesandusliku
suhte juhtimisel oli toetuse ja võitlusega³ Ta ütles,
et u. l. võitluse suhtes on meesanduslikest
suhtest Rootsi - Soome ajaloolise ja kultuurilise
suhte võitlusest jõudis F. Hiderstierna ja üld-
selt, et on keegi mees ja võitluse katkestust⁴
shvetskama konflikt oli mees andustatud.
F. Hiderstierna kõne peale puhkes laulatuslike oh-
kumise. Kui Rootsi kui ka tüüpi mees andustatud
suhtes. Rootsi võitluse andustatud oli kõne suu-
reks allatustas, isegi konservatiivide mees andustatud
võitluse võitluse vastu. Kõne lõpetuseks oli mees
võitluse kandidaadid F. Mark ja Württembergi
Ülesgladmiri - ja oli shvetskama võitluse laulatuslike
Rahvaste Lühis. 11. novembril sai uus kandidaat

¹ B. A. Linnarsson, exp. 199.

² M. A. n. e.

³ "Laba mees" 13. XI 1923.

⁴ H. Tingsten, p. 143.

F. Max von Württemberg välisministri.

F. Hidersterna chepraku elluviimise ees-
alused neutraliteetipoliitikat loomata. See põhju-
das ka oma seisukohtade järgmiselt: et ole-
maks venelaste pealt järelestatud kaast Rootsi
väeüksuste kohta, mis näitas ette agressiooni-
võtte.¹

Amurika ajakirjandus pidas F. Hidersterna
arvamistest pahaks ja individualistlikus, millel
võis olla ainult vastupidine reaktsioon saavutada.
(Mõeldati kahtlust, kas isegi poleud jooknuud).²
Rootsi võtte, kas tahtis ta ise oma „poliitilist
surma“ või et temperamentide ohvre. Tahtis näi-
data Rootsi välispoliitika tuberkuloosiks.³ Paremu-
poolel tegevustatud haarand nimis F. Hidersterna
mõnest öeldus, et see on nende poliitilise võlgu
järe, mis 1918 a. pooltand loome kaalustajad val-
gete abitaunist ja lõpuks suuti on Rootsi jõud-
nud oma kohustuste äratundmisel.⁴

gõute võtja seisukohtadele, et Rootsi tuleb
bituda mitte ainult Soomega vaid kaigi Balti
riikidega ja moodustada Balti Rahadit, mis alles
kinnitatakse Rahvaste Liit. Selle võimega jääs
status quo rääkivime Balti uue püüdnas?⁵
Loomulikult u. loomad ka see parempoolsete
avalduis poolkõrdu.

Uue välisministri F. Max von Württembergi

1 „Vaba Maa“, 1. X 1923

2 H. Tingsten, p. 111

3 The same, p. 112

4 The same

5 „Vaba Maa“, 1. X 1923.

sisuonhad Rootsi - Soome liidu suhtes olid järgmised:

- 1) Liit Lääne Rootsi sõltumatu Soome vabariikideks
- 2) Rootsi keidaks avaliku võimaks NSV Liidule
- 3) Sõnakuul kõne idariigis Soomes tekkinud soovisidainule.
- 4) Peamine suundama ulvatud vastupidiselt Rahvaste Liidu riidunizitel ¹

Nende pöbjeandurtega loitati tapaxi Soomega raitte-
liidu sõltumise ekepanek.

1919a. oli loodud Rootsi astvõitumisel Skandi-
naviamaade protinatsoon, millega 1924a. liitus ka Soome. Organiseetnosaal oli vana poliitilis-propa-
gandistlik tähtsus ja ta existas kõne ürakuteli
entunastideli. ² Soome loetumist üi saanud vaadeldada
kui raittekoosuse liitu astumisse.

Rootsi sustumist otustere naabritele vaks
kõnne vika järgmiselt:

- 1) Rootsi, Taani ja Norra lähenuist noorsid
bokraadid ja sotsiaaldemokraadid, kumid ühki maa
valdivõetuna üi riidandud üles iniviativie.
- 2) Parempoolsed konservatiivid soovisid lähenuist
Soomega, kumid üda üi loetunud üldsus
- 3) Siinult lepingutevõitru poliitika kaitst
suktud normaalsed kõigj naabriaadega.

* * *

1921-1922 a. normalisatsioon kaubandus Rootsi
sa kodanliku Eesti vahel emandades vahekorrad

¹ St. H. Tingsten, p. 142-150, "Daba kaa" 1. XII 1923
"Postimees," 17. XI 1923.

² H. Tingsten p. 139.

uus kaubandus pikema aja. 1921 a. vahetus kaubandus mõlemapoolselt, kuid ikkagi ühtlas Eesti-rossisele Rootsi 5 kordsest vahetusest. 1922 a. kaubavahetus võrdus, kuigi Rootsi vallas Eesti suunatud vahetus 4 korda suurem ¹.

Nähtus ka Rootsi suhteline osa ² Eesti väliskaubanduses: impordist andis Rootsi 1920 a.

10,2%, 1921 a. 4,9% ja 1922 a. 2,7%. ²

Vahetamine oli seostatud raski sõjajärgse majanduskriisi ja tööstuse vähenemise ja Rootsis, kus väliskaubandus vahetus tervikuna hagi raskemaks. ³

Rootsi ekspordartikkelidest kodumaa Eesti suhtes olid peamiselt väiksed põllutööriistad ja tööriistad, suunavõid, lõuad ja kunstväärtused. Eesti poole vastu saadi tina, loomakarvade saadusi, kartulid, puuvilla ja põlvkivi.

kaubandussuhete komplikatsioonid olid vahetuse peale peamiselt põhjustatud kodumaa Eesti turustamise küsimusest. Vab 1921 a. algul teatas H. Branting, et Rootsi ei poolda formaalselt de jure tunnustamist ühingu Lühikpang, Rootsi on väliskaubanduslikult tagasihoidlik seetõttu, et Rahvasaadus arutatakse sõjaväe küsimust. ⁴ Eesti saaduse otsustamine on suuremikiide küsimus. ⁵

1921 a. jaanuari lõpul tunnustati Antand

¹ Statistiska årsberättelse för Sverige 1924, s. 139

² H. Kunn, lk. 48, 52.

³ Statistiska årsberättelse för Sverige 1924, s. 138.

⁴ Vaba maa, 18. I 1921.

⁵ Vaba maa, 10. I 1920.

kodanliku Eesti ja Eesti de jure. H. Praantiing
 reaguib sellele kogu tõrgetõhuga nõududes,
 et samasugisi järeled teinud ka viiskümnad
 sügise¹ kodanliku Eesti organisatsioon kippus
 antudli tunnustamist lugema nagu ka sama-
 aegset Rootsi poolset tunnustamist.² 5. veebru-
 aril andsid Skandinaavia riikide senised välisministrid
 Tallinnas D. Pribul'ile tunnustamise aktid.³

kodanliku Eesti organisatsioonis karati kogu
 käänama, et tunnustamist järgust Balti liidu
 sõlmimise.⁴ Liidu sõlmimiseks peidid Balti riigid
 kõigepealt kogu teinud ja seejärel edasi jõudma
 Skandinaaviamaade ühaldust võtta.⁵ Tegelikult
 määras Skandinaaviamaade neutraalne poliitika
 põhjus ära nõugetevõrre Balti liidu projektide
 läbiviimise.⁶

1921 a. kaardid Rootsi kodanliku Eesti
 kaubavahetuse kindlustamiseks võidame ühis-
 leomise ja võime läbi võtta. Eesti ja Rootsi
 kodanliku Eesti oli Rootsi kantud suu ja
 siin töökandevõime kaardid võimiga nõrg
 kuldunud võrdatud kaupade sissevõtmise Eesti ja
 Rootsi.⁷ hõrmas see kuld tihkesti, kuid
 kaardid siis uuelt. käisid läbi käidud
 kaardid kontrolli üle.

7. juulil 1923 a. rahitati välisministeeriumi kaudul

-
- 1 "Vaba Maa," 18. I 1921.
 2 "Päevaleht," 1. II 1921.
 3 "Päevaleht," 6. II 1921.
 4 "Vaba Maa," 18. II 1921.
 5 "Postimees," 4. II 1921.
 6 D. C. Kax, "Uetopija ehangraabonux eppax," epp, 216.
 7 "Päevaleht," 28. VII 1923.

Raotni ja kodanliku Eesti rahel moodid amet-
liku kaubandusliku sõlmuse kohta. Viigenda-
dati lootust, et Eesti kaubanduslike asu-
võim tu Raotni turul. ¹ 1923. aastaks hakkas
Raotni uue raama sõjajärgsetest majandusaru-
tust. kodanliku Eesti saadikuid Raotni määratud
E. Virgo noomis, et 1923a. töötati Raotni väga
energiiselt uute turgede otsingul. Eriti huvi
koheldati Balti riikide suhtes. ² Sama aasta
juulis saadeti Eestisse, Lotisse ja Läänele Raotni
kõnnijon sõnate turustamisvõimalustega tutvumiseks ³
võl jäi hea mulje Eesti eluolust.

Võlgavõtu Raotni ja Balti riikidele taastas
võrrehte rahapunktus. Keskis uue kinnisus looma
eritise pank, mis moodustas Raotni tootete võlga-
võtu Balti riikidele. ⁴ Saadik E. Virgo tegi are
suure töö Eesti eluolul propageerimisel Raotni
arvustel. 1923a. lõpus jäeti võlgadele, et uk-
sikul majandusarvud hakkavad reaktiivina kodan-
liku Eestiga toimivat kaubandust. 1923a.
toimus Raotni kodanliku Eesti majandussuhtes
mõnede eluolul.

1. "Vaba maa", 28. VII 1923.

2. "Päevaleht", 6. VII 1923.

3. "Vaba maa", 28. VII 1923.

4. "Vaba maa", 28. VII 1923.

II peatükk

Rootsi välispoliitika kapitalismini ajutise stabilisatsioon aastail (1924-1928)

Rootsi algas kapitalismi ajutise stabilisatsioon
varem kui teistes kapitalistlikes riikides - juba
1922 a. lõpul võib täheldada majanduskriisist
voogamist.¹ Karsamuse ja USA abiga reaktiiv-
eeriti tööstus, kus 1924 a. saavutas sõjalisel ta-
olul.² Tööstuse kasvutempo oli küllam kui ka-
pitulis riikides, kuid riiki tööstus-
harund ei arendatud võrdset. Muumachitus,
tselluloosi- ja paberitööstus, tekstiil- ning elatistöös-
jalise tööstus kasvand kiiresti, kuid metallurgia
ja mäetööstus suvis paigal. Põhjuses ei võis-
kuid konkurents tugivõime.³

Rootsi kaubanduspartnitus eiil uniselt
Euroopa riigid, kuid kannas USA ja viikimari-
kand maadi orraad. Rootsi ekspordit põhiartiklid
eiil produktiivisega siotud, kuid vähem vuti võiga
kutsamatyali ja rohkem tselluloosi, paberit ja
kartongi. Enchelt lähisais eksporditiks eiil
elektrotehnised seadmed, mootorid ja turbiinid.⁴

1 Kobuimaa võõgur, str. 398

2 E. F. Schegker, An Economic history of Sweden, Cambridge
1954, p. 278

3 A. O. Kan, Kobuimaa võõgur kubegun, str. 80

4 Tam me.

Pärast Venevõitluse lõpu allkirjastamist oli Prantsusmaal poliitiliseks olukorras üsna püsiv ja kindel olukord saavutatud. Ka P. Mardinalet'i sõjajärgne poliitika kindlustas demokraatlike vabariiklaste poliitikat.¹ Kapitalismi ajutine stabiliseerimine lõi kaasa pinge lahendamise ja võimude poliitilistes küsimustes ning kapitalistlikud ringid püüdsid end kindlalt vabariiklaste vastu kindlendada.

2. sept. 1924a. kirjutati allkirjastamiseks kokkulepe alla Grafi protokolli, mis nägi ette rahvusvaheliste poliitiliste rakendamisest alates endiselt täielikult sõjajärgse reaktiivse ja osalt ka majanduslike reaktiivsete rakendamisest vastu.² Kokkulepe, mida Rahvusvaheline Liidu Nõukogu peab suutnud anda, ei ole järeleandmatu, mis võimaldab teha kõige parema. Lõpuks täielik poliitiline ühtsus, sest, ei ole julgustatud ja vahetuks itaalia reaktiivsete rakendamisest ja vastupidiselt.³ 1925. aastaks Grafi's disarmonia, mis peab täielikult otsustama rahvusvahelise lõpu saavutamiseks. Kuna meenutatakse, et peale selle alla kirjastamist, siis kirjastatakse Prantsuse disarmonia Grafi protokolli kaudu.

Kokkulepped ei ole Grafi protokolli ühtsuse vastu, sest status quo'd kindlalt poliitiliseks ja Prantsuse poliitilise kindluse andmise kindluse kindluse kasutamise. (Näide on Prantsusmaa-Belgia „Bukri arvestus“ 1923a.)⁴ Rahvusvaheline Liit

¹ Mesogis quinquiesima, esp. 405.

² J. Shepard, p. 231.

³ H. Tingsten, p. 42.

⁴ The same, p. 44.

noorlased, et saaramaa peab saama alalise koha
 Nõukogus. Hiina, Brasiilia, Poola ja Hiina üh-
 sid, et ka need riigid koos Saaramaaga
 alalisteks liikmeteks Nõukogus.¹ Ungari, Itaalia
 ja vnti Prantsusmaa oli kogu-aegne viivaline
 koha loomise poolt. Prantsusmaa oli Saaramaa Nõu-
 koguse vastuvõtmise vastu ja kui ilmus, et see
 oli ajatu, püüdis ta teha kõik, et Prantsus-
 maa poolt kaotatud Poola ja Hiina riigid
 Nõukogusse.² Saaramaa oli eriti suure Rõõmu poolt
 vastu, et tema Nõukoguse vastuvõtmisega ei ole
 poliitilises teos mingid muudatused.

Pärast pikki vahelduvaid vaidlusi jättis Rah-
 vaste Liidu Nõukogu ühiskohale, et koos Saar-
 maa vastuvõtmisega alalised koha Nõukogus
 teha Poola ja Hiina riikide kogu Nõukogus.

See oli kompromiss, kuid mitte Rõõmu jaoks.

14. märtsil 1926. Rõõmu Rõõmu enamusest oma
 viivalisest kohast Rahvast Liidu Nõukogus, et
 poliitiline jooks muudatus ja Poola riik Rõõmu
 koha Nõukogus.³ See oli Rõõmu viivalisest
 O. Uudeni julge samm. Teda inkompetentide järgijad:

"O. Uudeni ei võinud nõudmist, et viivalisest ei
 ole saada Nõukogus. Kui Poola riikid ei
 peale võtavad Rõõmu telefoni ja Hiina riikid
 varda riikidele ei võinud te hõlpsalt.
 O. Uudeni palus ootust. Ta ei võinud vnti aru-
 kund ei ole riikidele mitte "Glasers".⁴

1 J. Shepard, p. 113.

2 H. Tingsten, p. 69.

3 J. Shepard, p. 115.

4 H. Tingsten, p. 69.

Tasand rahvarahadele kinnuuste arutamise viit
 puksi rahvale.¹ Sillist tulenevaid mittemerend
 teptas ja vahukohta teptasid S'kandinaavia.

1927 a. septembri's tutvustas Norra ma-
 daja F. Wansu Rahvaste Liidu uut, S'kandi-
 naavia sistaami,² mis oli uufja kaitetud koos
 Raotnaga. Et "sistema" elas vastuvõttas kii-
 giti uukoda soovijatele, mis tutvustate kolme
 eriuvat projektit:

"C" uhe maad partiid peavad vntama uu-
 revad usukohad vahukohtale (S'ida soovijate-
 n' juba Rahvaste Liidu loomisel - H. P.)

"B" kokuvõetud tegealsed kinnuuste aruta-
 misel ja kahepoolsed teptasid Rahvaste Liidu
 Nõunogu'le teatamisega

("a") uidele teptas, mis on arutatud kõigile
 soovijatele.

"A" kahepoolsed teptasid²

"S'kandinaavia sistaamiga" teptas ja vahukohta
 kinnuuste vnto teituda uukohale uufja projektit
 alusel. Tasand uidele teptasid mitmeid Poola,
 Saksamaa, Prantsusmaa ja Tšehhoslovakkia,
 Rootsi Bulgaaria ja uufuute maadega piti
 kaitseuukohaga. H. Tingsten arvates ualiku uis
 Raoti "S'kandinaavia sistaami" elluviimisega uia
 kaheuukohale arvate Rahvaste Liidu kinnuuste projektit³
 s. o. kinnuuste arutamise, uuel uufja uufja sanata-
 sionide rakendamise peale uufuute suu ja

1 J. S'kand, p. 198

2 The same, p. 211.

3 H. Tingsten, p. 74.

Seele arutanase käigus teadis F. Teyggeri valitsus formaalsed taotlused nagu, et eraldi raatsoonia maha Lemnigradi ja konföderatid j.e., teinid Nõukogu valitsus nõuab põhiküsimuse kohta lahendamist.

15. märtsil 1924a. Rootsi turustas juurdehulga NSO Liitu. Yalgurisel päeval vastas G. Tõitsera, et NSO Lõudoga sõlted kinnustes vält jõealude kaubandussõjast D. Ossinski jõe, kes see ka diplomaatiliselt andas. Rootsi andis NSO Lõudos kinnitati h. Heidenstam.¹ Omaparaks nästas abise, et diplomaatiliselt andis kaubandussõjast töötajate kaal niikui rikides vltas. Turustasiga tati allakõrvaldamine oli nagu punktumise veld sõstunute riitlike käigu andmine.

Tarksaamata dokumentatsioon, mis kinnitati alla turustamise käigus oli kaubandussõjaga lõpsustamine, mis vltbäkeltselt kehtis lõppuunani.²

- 1) Suhtuda positiivselt kaubandussõjate arengusse
- 2) Ei kulata teataviluhubade andmist tuih maa koelamisel
- 3) Lahendada tuliküsimused vortavalt rahvusvahelise õiguse korra all
- 4) Kuni täiendamise lõpuni sõltumusele tehtud 1904a. Rootsi - Uuemaal veld sõltunute kaalu ja määra sõstunute koarubest²

¹ Dokymenti iac maa konvntsiu (CCP, T., VIII, esp, 153 w 154

² Tam nel, esp, 144.

- 5) Lõuna diplomaatiliselt sõneldajate head tingimused täiesti endine Rootsi saatkonna vanaaadressi tagastamine)
- 6) NSVL-lt ei olnud eeliseid Rootsi viisuldas kumuleerunud tehted ulatusega, mis suurestasid NSVL-lt 15. veebruaril 1929 a.
- 7) Lepingu katkestamisest teatada kuni kuni 15. märtsi 1929 a. kohta ei tähendamaid uutest meede võtmistest ulatusest vanaaadressi poliitilise iseloomuga demonstratsioon. Nõuavahetust vanaaadressi vastas kompensatsioon tasumine jäi veel päevakorda, mille Rootsi v. aland võrdustas enam resolventne. Mõlemas pealselt lubati teha vanaaadressi eeliseid pretensioonid ja teha järelandusi, mis eel tehtud teistel muudell.²

Kaubanduslepingu järele muudmised probleemid loogilises ja nende regulatsioonid järele hõlpsa. 1927 a. etendus täpsustati NSVL-lt kaubandus- ja tööstus- ja käsitööstuse osakond Rootsis:

- 1) kaubanduslepingu osakond Rootsis suurendati 40 inimeseni
- 2) juhatuse ja osakondide vanaaadressi diplomaatiliselt kaubandus- ja tööstus- ja käsitööstuse osakond
- 3) kaubanduslepingu pealt tuli Rootsi viisuldas maa 0,4 %, et kaks kuldunud, mille tehti kaubanduslepingu tarbeks.³

Rootsi - NSVL-lt suhted ei jäänud ainult diplomaatiliselt ja meedelelikult tasapinnale.

1 Daryman kaubandus- ja tööstus- ja käsitööstuse osakond, I, VII cip. 147-150

2 Tam nel, cip, 152

3 Daryman kaubandus- ja tööstus- ja käsitööstuse osakond, I, VIII cip. 147-150, 1965, cip, 446-449.

oli Rootsi vahetus võrgu taganemistlik NSVLi ja
 välismaiste tootajate.

1925 a. toimis Rootsi kaubandusliku mess,
 millest NSVLit era vähe. Nii Rootland kui
 vahetavad kaubandussuhted olid häiritud
 suure sõjajärelolise aegade ürgi vahetustest.
 Kui kapitalistlike riikide firmad olid sunnitud
 teadete kataloogidega ja vabalt ekspordidega,
 siis NSVLit oli võrgu paanid suuremal hulgal
 hoolitsemiseks tootajaid: riided, puuvõid,
 etnograafia valdkonnas kontseptsioonid majapidamis-
 tarbed. ¹ NSVLi ja Rootsi vahelise kaubanduse
 kaubad olid ära. Samal ajal avati võrgu-
 korgi nõukogu kaubandussuhtes.

Kui viimase Rootsi kaupade võrgu
 maa, siis 1913 a. tehti neli 32 milj. krooni-
 väärt ja 1925 a. 41 milj. krooni väärt. ²
 väliskaubanduse vaadeldaval perioodil oli
 jaagune.

NSVLi ja Rootsi import

1924/25 a.	54,2 milj. rub. eest
1925/26 a.	73 - " -
1926/27 a.	42 - " -
1927/28 a.	57,7 - " -

NSVLi ja väliskaubanduse vaadeldaval perioodil
 võis Rootsiiga putuvad kaubanduslikud suhted
 pidevalt. Kui vaadelda kaupade nomenklatuuri

¹ Doryunov Leningi univ. oop. T., VIII, Moskva 1963,
 erp. 391

² Tam me, erp. 755

³ Bismark ja moproka oop. ja 1918-1940, erp. 839.

Sis näeme, et põlvkonnad olid järk-järgult enesestisõltumatuks. NSVLi ta vati maamassi ja sadamad, GOELRO plaanid elluviimisel ei tehtis koost. Riikis ja inimesed vahel elektrotehnika seadused. ¹ 1924/25 a. võeti elektrotehnika seadused 3,6 milj. rub. vst, 1925/26 a. 7,8 milj. rub. vst, 1926/27 a. 8,6 milj. rub., 1927/28 a. 24,8 milj. rub. ja 1929 a. 9,6 milj. rub. vst. ² Kui loetakse GOELRO plaanid et ellu viidud lauges elektrotehnika seaduste ostumise Riikis. Sellis ajaks ei kokutud suuremõõtmise ostumise, vst transportiüksust saadid vst. Invalge järele põllumajandusmehhanika ostumise: 1925/26 a. kulutati selleks otstarbeks 21,5 milj. rub. Industrialsuuna- programm elluviimisel rahvus su suure nõuete sajad takarub rublale. ³ Nõukogu karmiteetuse sajad riiki kõrgkvaliteetist teemast, mille vste me stabiilselt 4-6 milj. rub. vst vartas (ca. 4-5 000 t) ⁴

Pakjude kaubandustehingute viitakirikuks ei puudustõistata seaduste ja puudu ostumise Riikis ja vst võtame sajad võrdseadused teie- taaskarub turgu. Nõukogul sajad vste sisse ka teieaastad, 1924/25 a. võeti Riikis sajad- vste 464 000 rub. vst (89 t). ⁵

hoolimata järgul perioodil ei NSVLi ka- export Riikis vste. Alles 1923a. lõpul võeti- inime hindamised lepinguid

¹ Временная программа СССР за 1918-1940 гг., стр. 844

² Там же.

³ Там же, стр. 855.

⁴ Там же, стр. 843.

⁵ Там же, стр. 844.

Rootsi vallas NSV Liidust 1925-1928¹

1925/26 a.	11,5 milj. rubl. eest
1926/27 a.	21,6 - " -
1927/28	12,1 - " -
1928/29	7,5 - " -

Ette võttes, et NSVLat sai Rootsisse kui arene-
vad kapitalistlikule maailm ekspordida raua-
vähem kui ta ise importis. Kui meenuta-
sõja eel ei Rootsi importunud Venemaalt üle
5 000 t. naftat aastas, siis 20-ndate aastate
lõpus saavutas aastane naftaimport 150 miljo-
onit tonni. Rootsi ei olnud väga vajalikud
mõnagi väärtusliku metalli, näiteks sai
Rootsi suurema osa mangaani ja mag-
neesiumi NSV Liidust. Samuti asbest, mis
ei olnud olnud suuri tehismaterjale tootmist, saadi
samuti NSV Liidust. Vähse vallas Rootsi
NSV Liidust 1925-1928 tööstusliku vajalikkude tootmist:
väärikivi, liiva, vaha, kaevand-koor, raud-
teras, kaevand, misu korg ja te suurtes kogustes
õhuke - 1925 a. 3,5 milj. rubl. väärt (132 tuh. tonni).
See vartavik ei väärtusel püüdnud, väärt-
tehnoloogiatel, mille kavandati NSV Liidu trans-
ssas. Siiski väärtuslikud loomid Rootsi alati
eritoid. NSVLat ja Rootsi ei olnud teinud selli kass
vajalikkude kaubanduspartnerid.

1 Введенная в обращение РСФСР за 1917-1920, стр. 831.

2 Там же, стр. 828 и 831.

3 Там же.

küps valdusi ajaloosi suhtes ja puudu kaardata,
 et tuleksid on võrre võrre võrre võrre võrre.
 Oidoh, et soom rahvas kuulub teore. =
 kuni 2. Relandoni väidet teoreetiliselt ajaloos-
 ches ei avaldataid ei jätust arvata, et
 sõlanti ürgsed konstrueerid koonulppuul.
 NSU Lõda valduses arves, et soom ja Rootsi ka-
 vatakse. Ahvenamaale sõjaväeüksus et tunda
 hakata. 2. Väike maale amulik usukohas oli,
 et ei lastud ürgid konstrueerimise Ahvenamaale
 kindlustama kohta. 3. Võtavad teoreetiliselt võrre-
 lised ürgsed ajaloosist avaldataid, mis vool
 ahves NSU Lõda protokollidele. Rootsi muinas-
 Tsaari-Venemaal, kuid NSU Lõda suhtes ei ole ürgsed-
 tikunad.

1925 a. ürgid Rootsi ajaloosist tea-
 tud, et soomlaste 5. ürgid, mis a ka-
 das Balti ürgid. Põhja ürgid. Rootsi ürgid,
 et ürgid soomlaste 8,8 ürgid ja ürgid
 sõjalavade lähivõrdus on võimalik 9 m. ürgid.
 4. 1927 a. teatas Rootsi, et ürgid soomlaste
 9 ürgid ja ürgid sõjalavade lähivõrdus ei ole
 võimalik 9,5 m. 5. Tegelikult oli tähtis fakt,
 et soomlaste ürgid teoreetiliselt ja kuni ürgid kuni,
 mis ürgid soomlaste ürgid ei ole ürgid ürgid-
 maalt, et sõjalavade ürgid teoreetiliselt
 Balti ürgid kuni. 6. Rootsi ürgid teoreetiliselt

1 Daryevski kaardid noorusel 1868, T., VIII sp., 392.

2 Tam me, T., IX, sp., 63

3 Tam me, T., VIII, sp., 456.

4 Tam me, T., X, sp., 37.

5 Tam me, T., XI, sp., 163.

6 T. B. Linnar, etasa u pira no konpocam monograpogovoi
 konpocam, noobaa, 1868, sp., 485.

reviditud väikeriitis, et Suuchi kaast sõjaväe-
 dataan suuremäär kaubalaenuid kehtes pealades
 arvat situas Malmo sadama rajadun. ¹ Tiski
 u raa joka arvestamata vhtu, mille kanali
 viivandamine tõi kaasa NSO Liidule. 30. Iritsimi
 hõnang Rootsi välispoliitika sees Suuchi viira
 küsimusega seotustas kogu Rootsi välispoliitikat:
 „Nüüdsetatud tugevõrgude riikide esalmine
 suurevõrki kombinatsioon näitab nende riikide
 välispoliitilise joone pühkumist.“²

NSO Liidule alles tugev kindlaks gara-
 tteks Rootsi unalhoitudusel sõjalistat lepingutas
 aland võlvide temaga neutraalsuse ja rühk-
 talitluse leping. NSO Liit pami eke sõlvide see
 analoogidult NSO Liit - Tugev lepingule, mis u madand
 lepingesalvite eke vete suuri kokkuvõte. ³ R. vab-
 minister O. Uuden on pärast diplomaatilisest see-
 hite sõlvanust nius vaheroktorganu loomisega,
 kuid u nõuand sõlvide neutraalsiparti. ⁴
 vaheroktorganu alles arutatud poliitilise probleem,
 kuid kurgite eturite jakes jõutud. Rootsi vab-
 minister O. Louhega nõuand sõlvide neutraalsu-
 loida kaantute konfliktide kaandamisega, mille
 et teaditavalt neutraalsu nias u vager
 vtegi maaga valdi neutraalsu lepingu sõlvanust.⁵
 NSO Liitu välispoliitika eli unalpsim. Mõisteti, et
 vks vks saab neutraalsu alla vaid teadud püüki

1 Darymova lauskuu unalpsu OEP, I, VII, cip, 755.

2 T. B. Kurpua, OEP, 426.

3 Darymova lauskuu unalpsu OEP, I, IX, cip, 10.

4 Tam nce, I, X, cip, 441.

5 Tam nce, I, IX, cip, 122.

tulid kuuluda kuhuigi hovi. Nõu Linnal oli hoda-
vajalik end kontrollida järelepealt, kuid usalg-
nd katsid omataid viigataks.

* * *

Eelst hovi viitas Rootsi 1923. vts
valts kohale suhte.¹ Rootsis oli põlvkonnad spet-
siaalselt eksporditava loomade, mille arvuarvutalises
plaanis 10 milj. krooni.² Pankas oleks kaasaand
krediiduuna Fortiga tekkinud kaubavahetust.

Kuid 1924 a. seisus Rootsi hovi Fortiga putava
kaubavahetuse vastu ja krediidusumma andmise
hõlde kaalus, sest Rootsi oli linnal misis poliis-
turg ja kaasa normaalselt kaupluse teiste
kapi talollike riikidega. Ilmsel võimukama kodaa-
liku Forti vastu ei tähendatud mingilgi selli ka-
duurist. Kodanliku Forti andajad jätavad kre-
diti summaadi laotamist ja otsivad võimalusi tõe-
dama poliitiliseks läbikõlmiseks.

Rootsi ekspord kodanlikku Fortisse³
(miljonite kroonides)

1925 a.	3,824
1926 a.	4,436
1927 a.	4,889

1 "Daba raad," 28. V 1923.

2 "Päevaleht," 15. IX 1923.

3 "Päevaleht" 24. X 1928.

Roosi import Eestist.¹
(neigentis kreemide)

1925 a.	.5, 686
1926 a.	3, 158
1927 a.	4, 628.

Roosi import Eestist oli 0,5% ja export Eestisse oli 0,35% väliskaubanduse käibest.²

Roosi jaoks oli kaubandus kodumaa Eestiga väga väike. Suure u. lasknud Roosi äärmiselt madal naha väärtust maad silmas.

19-21 juuni 1925 a. plaaniti Stockholmis korraldada Skandinaavia-Balti neg. Roosi oli huvitatud kaubliku kaubanduse arendamisest kõigi Balti mere äärelt riikidega. Kodumaa Eestiga suhted osutati vastastikult kaheseks era völa Stockholmis meenot. Kaubandus ja Tööstusministeri meenot, et Roosi tuleb alustada Eestile vöõras ja kaubandus u. lasknud end era.³ Meenot analüüsimeist kaitsemeis seadik F. Virgo: "Stockholm on hea koht eesti põllumajandussaaduste turustamiseks. Meil peavad siin kindel espendipoliitika Roosi suhtes."⁴ Eestis oli unustatud Narva lään kaubandusest ja vöõrute ekvivalentsuhte peost, kuid väga arvestult. Eestis oli F. Virgo meenot seadik, et Leede oli unustatud pagude põllumajandussaadustega.

1. "Pöevaleht" 27. X 1928.

2. Statistisk örsbok för Sverige, 1927, Stockholm 1927, s. 164-165.

3. "Pöevaleht" 2. IV 1925.

4. "Pöevaleht" 20. VI 1925.

1925-1927 a. ilmekes, et osa liha ja chislooni, mida Eesti Raudrae ekspordis, muudis kõrgema hinnaga USA Suurbritanniale idama. See tagas Eesti ekspordi vahetuult Raudrae. Eesti majanduse lüüas, et võid ja liha väiks na ette muuta teistele tööstustussaaduk, sest "naabri" ohvate situade mattohuime ja aita kaasa Eesti majanduse allakäändisek." ¹ Kui 1923a. reprodutsitud teademaad Eesti ekspordist Raudrae 44,6%, siis 1925 a. ainult 5% ja 1928a. 0,5%. Kodanlik Eesti hakkas orientuunua Ynglismaale ²

1928 a. vabruaris kirjutati Stockholmis alla lepingute, mille alusel tikurusepael Eesti's loks J. Krugeri firma käde. * kodanliku Eesti valituses sai selle vast rekordist 3 milj. krooni ja 120 000 krooni spa-areastest kampaunt. ³ See oli kaunlik Eesti tikuteostad, sest enne seda tootmis Eesti talitikuvalikuid 75% tikke kokkum, kui sisetung jõudis tarbida. Raudrae kapitali abiga jõuti lään-Euroopale turule. Eesti loobist palen lubati tõsta 10%. Tikuteost kokkumus Eesti talitikuvalikule tegeuse laenu 7 milj. 6% -st laenu. ⁴

20-ndate aastate lõpuks hakkas Raudrae herra tundma eesti põlevkivi vaster. Põhitult defikas tegutsevad inglise konsortium "New Consolidated Goldfield" vedas 1927a. Ynglismaale 1800 t. põlevkivi, et teha täpsemad kaunisti uurimisi.

* J. Kruger polnud Eestile võõras mees, ta oli juhatanud "Eestima" teatri chitaruse juures teatriteatrisid.

1 Päevaleht, 28. X 1928.
 2 vt. Eesti majandus, vihik I, võtiskaubandus, 1923, lk. 7, vihik 7, 1925, lk. 28, vihik 9, 1928, lk. 17.
 3, Päevaleht, 2. III, 1928.
 4, Päevaleht, 29. XII 1928.

ja annab mis Eesti põlvkivi teostatud teot-
 tusele.¹ Kartused, et inglased neeropõlvkivi Eesti
 põlvkiviteostuse vastu antinud minna, läbi võtta
 Rootsi firma „U. D. Emissionsinstitut“ Põhja-Eesti
 Tursamäel.²

Paralleelselt muumiteoloogilise Tursamäel kaevet
 loetavaid praami käimapanekust 5'kohalusi ja
 Tallinna vahel, kogu kulutatud aegid aegid
 1,1 milj. krooni ja Eesti kanda alles jäävad vaid
 mõne raudrauda ehitamine³ ehk iluue, et Rootsi
 kaevet kulutus tegema vaid siis, kui lüüakse, et
 Eesti põlvkivi on kõrgvalituduse ja taast kul-
 tusid. Rootslased ehk ostavad Põhja-Eesti 2000 ha.
 suuruse maa-ala ja erimesed prosentid aegid
 häid loogijärgi, pomas töödeldi 15 vaguni põlvkivi⁴
 kuni juba 1928. a. suvel kui Rootsi ehitajad van-
 daga N. Wallenberg kais Eesti, teatas ta,
 et on saanud suurtootusele annavad: „kui oli
 ja kaksini kinnad maastustunud jäävad seama“⁵
 madalaks kui praegu, mis u. taan Rootsi end
 Teotuse tehnoloogias ehk suam-võrdem selge, kuni
 see ehk kulukas. Et Eesti oli 5000 põlvkivi tu-
 kustada, mis peeti 1928. a. lõpul põlvkivi ekspordi-
 cogus loetavaid juba inglantega⁶

1928. a. septembri algul kais Rootsi kaitse
 kodanliku Eesti peaminister J. Tõnisson. Ta võeti suurt

1. Päevaleht, 11. I 1928.

2. Samaas

3. „Päevaleht“, 13. III 1928.

4. „Päevaleht“, 4. IV 1928.

5. „Päevaleht“, 20. VII 1928

6. „Päevaleht“, 5. XII 1928.

anaraldustega vastu. Kuningas Gustav V rõkutas
 oma kõnes vana Rootsi - Eesti kultuuritradit-
 sioonide ja y. Timonen loom, et eesti rahvas
 vabatab austusega Rootsi poolt. 1 1928. juunis
 oli Toomas avatud Gustav V Adolphi mõistatusaamas,
 Tartu ühikooli loodi Rootsi kooli õppetool ja Rootsi
 parlament kiiritas selle ülalpidamiseks toetatud
 37 000 krooni ulatuses toetatud viies aastaks. 2

NSVL-öeldu rahopolitika tundelid arvust y.
 Timoneni kutsekirjast, sest seal lepitä kassa, et Gustav
 V kutustab jorjunaal aastal Tallinnat. Avaldati arva-
 kust, et Rootsi on väga ebasõbralik, et niinuda ot-
 sest sõjalist liitu. 3 Vastastikune sõrjuaastavaaldu-
 wa tubbi y. Timoneni kutsekirju kõnitleda, sest
 kurgid lepingut sõlmuvast ei järgkand.

1 "Pävaliht" 20. VII

2 "Pävaliht" 5. XII

3 "Dokumentin facsimil" noarutaku CCCP, T, XII, sp. 436.

III peatükk

Raasta rahispoliitika ulmaantuse majandus-
kriisi aastad (1929-1933)

1929a. tabas kapitalistlikku maailma un-
olmatu majanduskriis. Rootsi ituraad majandus-
kriisid 1930a. kõige rohkem kannatavad ekspordit
orientitud majanduskriisid: metallurgia, kütustööstus
ja põllumajandus.¹ Kriisi süntum jooks tootvatel
tööstusharuid langus tootang 1929-1932a. 13%,
mis eksporditööstuse tootang langus 34%²
umbes 1/2 töötust oli töita.³ Majandus-
kriisi iseloomustab ekspordi langus (inženiters rah-
stuslangitus)⁴

1929 a.	99,9
1930 a.	85,6
1931 a.	62,5
1932 a.	49,8
1933 a.	56,2

Et Rootsi kroon u rakus hodaakta, selles kat-
kestati 1931a. septembri krooni vahitamise kulla
võtetu.⁵ Nõ raititas kroon este võituse.

1 A. C. Kax, Kõbuimad uci. Kõbeegun, stp., 113

2 O. F. Anders, The Building of Modern Sweden, Rock Island,
1938, p. 161.

3 Kõbuimad uci. Kõbeegun 1918-1938, stp., 401

4 The Northern Countries in World Economy, Denmark - Finland -
Iceland - Norway - Sweden, Finland 1937 p., 102.

5 A. C. Kax, Kõbuimad uci. Kõbeegun, stp., 114.

1930a. algul avalis Rootsi Yrjö Taimurud rahvusvahelisel majanduskonverentel ja kirjutas alla lepingule uude kauboteede rühmitud majanduslepinguid 1. aprillil 1931a.¹

Rootsi majanduskriisi kulminatsiooniks võib pidada 1932a. kevadet kui pakkroki ja J. kruuneri hõigekontorni. Peale tulitöökoostöödele pimedal kapitali puudumisel paberitööstuse ning tekstiil- ja ehitustööstuse. Rootsi majandusliku kulumi kasvas see, et enamuse J. kruuneri kapitali oli paigutatud tervelt maailma üheviitendisse. Suures tükimoonopoli turuga ühes Fortum jõudmisel tervelt J. kruuneri maksimatsioonid ka see. Näiteks olid J. kruuneri tükimoonopoli saamise võt läbi maksim "maksimite maksmisele" 80 000 dollarit alama maksu ja amplituud lepingu tervelt olid võitnud. Sama olid korraldand Ungaris²

Rootsi rahvuspoliitilises orientatsioonis teinud 30-ndatel aastatel tervelt uude - tugisõjavõit sidemed Saksamaaga.³ Saksamaa vajad hõltsid tervelt tööstusliku majanduspartnert ja uude rohis suurepalaalt Rootsi, uude võit läbi õigusega pidada uude sama tööstus jalutavitejaks. Saksamaa impeeriois kamas Rootsi ora 1929 - 1933a. 26% 48-6 %-le.⁴

Tervelt majanduslikku kokkuvõtet, mis teinud Saksamaa arel, vee margate ka Rootsi suhtes USA ga.

1 A. C. Kay, Heikinmäki uet. lühikene, 197, 138.

2 vt. "Portimars" 5. VII ja 11. VIII 1928.

3 O. B. Lepkova, Padoon gounneet b lühikene, Moskva, 1971, 99.

4 The Northern Countries in World Economy, p. 106.

Politiilistes kinnimustes tekkis parterlus Inglise-
maaga, kel eel Baltimaaga sisetel majanduslikud
hinnad. Inglisekeelne kartis, et tugewid Saksamaa
võit geograafilisi eeliseid ja moodat liistust ka-
sutades tõjuda ta Balti mere kaanest välja.¹
Sisemine soovis Inglismaa, et Rootsi võim Furtis
ilmas tugewam, et neis vastu panna Saksamaa
ekspansioonile Balti rükkidele.

Et majanduskriisi ja kergeini võim tulla
ntuuti 1930 a. oktoobris lõpuni tollitariifide
pikseerimiseks ja majandussidumite tehendamiseks
Rootsi, Taani, Norra, Belgia, Hollandi ja Luxemburgi
vahel.² (Sõnu liitus hiljem) Sotumite sul uida väike-
kokkulepped, mis aitavad Rootsi majanduskriisi ja
võjuda.³ Kõnealusele jõustus 1932 a. ja uida
kasutati nautama „Oslo grupiks.“

1928 a. augustis sõlmitud Briand-Kellogg'
paktiga „mõeldi kui rahvuslike poliitika aja-
mõõde vahendi kulamine kohta“ etrustas Rootsi
ühinele. E. Morus von Wietzenberg oli arvamisel,
et Pakkumise lät uide rõõvalt tugew.⁴ Mis
pakt võit olla samu eelise mõeldi äraheitmisel.

1932 a. märts Rootsi kuuksuõistuga Jaapani
aadumil, kes oli tugewad Mandžuuria. Rootsi üsude
Rahvaste Liidu poolt sanktsioonide laendamist. Saast-
nõue u kaandatud, sots vastast puuta liiga tugewas;⁵
1932 a. alanud. Grafi disorruumimiskõnelehtid

1 Debyentse kuuksuõistuga uide, T. XIII, Moskva, 1968, pp. 19.

2 H. Tugster, p. 223.

3 The Northern Countries in World Economy, p. 184.

4 J. Sheppard, p. 240.

5 The same, p. 242.

vms Rootsi tagasihoidlike avaldustega: „Moraalne
 elusammutamine koos laenuvõtmisega on riigile
 võõras ja paljudel juhtudel on see riigi
 võimekusele kahjulik.“¹ Rootsi elusamu-
 tustest rääkides tuleb märkida, et 1926 a.
 võeti vastu seadus, millega määrati riigi-
 kapitalistidele riigi võla võrdne ulatus
 võrdne 27%.² Kõik need meetmed
 olid mõeldud riigi võimekuse suurendamiseks.
 Rootsi riigikandjad ei ole kunagi
 teinud midagi (nii NSVL-i) riigi võimekuse
 suurendamiseks. Nõudis mees järele Rootsi ja
 teiste riikide riigi võimekusele kahjulike
 ja hävitavate mõjude kõrvaldamiseks. See
 tuleb tagasi kaasa tuua riigi võimekuse
 suurendamiseks. „Ei ole mõtet rääkida riigi
 võimekuse suurendamise kohta, kui riigi võime-
 kuse suurendamiseks ei ole riigi võimekuse
 suurendamiseks.“⁴ „Tõsi on, et
 riigi võimekuse suurendamiseks on vaja
 riigi võimekuse suurendamiseks.“⁵

* * *

1930 a. määrati NSVL-i suursaadik
 Rootsi D. M. Kollontai. Selle huvi tõttu
 olid riigis riigivõimekuse suurendamiseks
 võetud meetmed riigivõimekuse suurendamiseks.
 1912 a. võeti riigivõimekuse suurendamiseks
 riigivõimekuse suurendamiseks. 1914 a.
 võeti riigivõimekuse suurendamiseks riigivõime-
 kuse suurendamiseks.

¹ J. Shepard, p. 244

² Уотопуд гунномадуну, стр. 557

³ Докладное письмо консулу СССР, Т. XIV, Москва, 1969, стр. 25

⁴ J. Shepard, p. 249

⁵ Уотопуд гунномадуну, стр. 521.

maas koostatud. Ta esimeste teo järele Riigi
 tollakoosse võetud poolt tegeva tegevussuhtes.
 A. M. Kollentai arvestuste ja saadete muutus nõu-
 otusid ei oleid tihedatud, kui A. M. Kollentai vi-
 tas suurel määral suurendama mandadeid. Enalgu-
 ta suuremalt võidit, kuid vähemalt tead aja-
 lised selle oia mõeldisid. A. M. Kollentai oli
 suure teoed NSU Lõelu Riigi saate idamaand-
 kuse. 1933a. suure saadetes suurel diploma-
 matia A. M. Kollentai juhtimisel suure võidu:
 Riigi andis NSU Lõelu tagasi kulla, mille keemi-
 ki ühendamise võitlus oli parajamoodi Riigi
 paanaduse.²

Tuuesid suure majanduskriisi tingimustes emen-
 das võitkandandis ka Riigi jaoks kõige tõttama
 koha. Nagu kõik kapitalistlikud riigid vii
 suureltas ka Riigi NSU Lõelu dumpingu tegevuses
 kaarditud. Et Riigi tööstustööstus ja tootmine
 võiks suure tuldis, tõusis viite teoedelt viite
 kõnnus põllumajandussaaduste valmistamisest.
 Võttes teoed NSU Lõelu võidite oia protsent,
 paku peat põllumajandussaaduste võitua võid-
 des tööstustööstusega.³ NSU Lõelu poolt
 hõlpsalt suure Riigi suureltas dumpingus, suure
 suureltas peatud hõlpsalt võitkandandis
 ja suureltas oia ebil kõrgemad Riigi amet-
 tised kindeldud. Võitkandandis suureltas suure

1 S. N. Popov, A. M. Kollentai & Ubeezum, "Kobari u Kobi-
 uua võitlus" N° 2, 1966, str. 197

2 A. M. Kollentai, Võitkandandis suureltas u juu, Koenba, 1972,
 str. 426.

3 Võitkandandis suureltas suureltas NSU Lõelu, XIII, str. 376.

olekord väga järgneks: Tsari-venemaal osa
maastua ekspordis oli 3,5% (1,5 miljard. rubl.) ja
NSVLilisel 1930a. 1,9% (1 miljard. rubl.)¹ NSVLi im-
portis põhilis kapitalistlike maastua eksporditük-
kuid kaanand ja suadand, kesjendades võne-
võra majanduskriisi. Mõrvalas riikos siin-
distati nõukogude teotust suaditi kaantavast,
mis võimaldas tulek peisata odavot tsarisa-
gust.² Suadituaal kaantand, mis kaalvaste võtmaal
tuote võnukogude majandussuustuse.

NSVLi importi Rootsiast vövalda järgneks
tabeli abil:³

NSVLi import Tövalde Peavõlthuse andmetel (Tuh. rublades)							
maastua	osastua protsent	1930	prots. kogu imp. suhtes	1931	prots. kogu imp. suhtes	1932	prots. kogu imp. suhtes
kokku		1058825	100%	1105034	100%	698693	100%
Saksa maalt		250828	23,68%	410645	37,6%	324411	46%
Inglismaalt		80129	7,54%	73381	6,64%	90932	13,1%
Itaaliast		10786	1,02%	29255	2,69%	27144	3,88%
Rootsiast		19539	1,84%	15598	1,41	21521	3,08%

kogu importi mealt jõe Rootsi, võvaldas
teiste kapitalistlike riikidega, kaalvaste tsarisa-
kaalvud kaalv. Siinvalas tulek ja kogu suadituaal
tehingute kvalitatiiivot kaalv. Rootsiast osastua
maastua, mis vövalda mealt tsarisaastua suadituaal,
ka mealt teisi kaanand ja teistua kaalvite
siinvaldas mealt Rootsiast vövalda.

1 Доглядев В. Введение в историю СССР, т. XIV, стр. 134

2 Там же.

3 Введение в историю СССР за 1917-1940, стр. 420.

hisseidena, needa arutati peidetult neapra-
 duseemadajate poolt, oli metsakaubandus. 1932 a.
 aprillis toimus Rahumäe Linnu alanemiojoni de eamus
 rahvusvaheline konverents metsamaajanduse suundumuste
 suhtaastomise kokkukutsumisel etil Rootsi ja Tšehhi
 S'kaandinaarimaad. Osavõtjatel oli ette 30 meest, seal-
 hulgas ka NSU Linnu, kuni ta v. elanud veel Rahumäe
 Linnu luge. ¹ konverentsi ajaks etil võija
 kujunenud riikide gruppeeringud, riikidel etil võija
 hendid. Nõuad selliseks gruppeeringuks etil S'kaandi-
 naarimaad ja Soome. Need teigid eksponeerimise suun-
 didele NSU Linnu metsatööstust püüdnud ja suu-
 porto vähendada. ² NSU Linnu etil soovikohal, et
 rahvusvaheliste maajanduskonverentside võtmine etil
 arutada olukorda ja püüdnud saada rahvusvahelise kon-
 ditsioonide tegevust, naku harkata arutamise võrkute
 maade tööstuse proportsionaalsust ja sunnitud
 need arutamise tööstust teistele maadele suunatud
 suunas. ³ Eriarvata ühisloomaarega riikidel etil
 kollalt raske metsakaubandust organiseerimise ha-
 seetõttu, et Rootsi vahelise pidi uutud korral-
 damistama, et metsatööstuse vundit crackivõtjatel
 ja kuni on võile õiguse kinnustamine sukuruisen.
 Eriarvate 1932 a. Nõukoguile "Ekspertise" ja
 Rootsi firmade emadejate läbiuiskumisel teatud
 kokkulepitum. 1932 a. metsakaubanduses tehti ar-
 veldum 2. 3 tuhat etil cest. NSU Linnu vati õigus

¹ Kõrgema aru loomuse võtmine cest, Moskva, 1970,
 7, XV, etil, 299.

² Tam me.

³ Tam me. etil, 300.

nuuna kuu mitteraajubi 1/3 ulatuses antud
summast. ka maama jaksute eraldi ja see
oli 840 000 rub. ¹ Su u. mitteraajubi e. s. mitteraajubi
suam 1/3 vaid 34%. kokkulepit vöis lugeda
NSU Lihel kordalikuks, sest itua vöste and-
siveta Rootsi mitteraajubi, alles Rootsi
Vahendatud ka itua kokkuleppid. Tegelikult
saudlud mitteraajubi vö jätkuvad.

Pikaks ajaks oli arutluseks kuld,
mis oli Iraani-Venema post deponeritud kulta
panadom. 1917a. algul oli vöste panadi
vahel, millede eestras oli Stokholmi Iraania ja
grupi vöste panadi vahel Aana-Doa kom-
mentaariga eestelamisel silitud leping, et
Rootsi kuldid vöst eksporditakse Venemaa kampa-
nööride mitteraajubi deponerimis Vene Riigipank
Stokholmi Iraania 5 unq. vöste kulla (vöste
12,5 unq. vöste kampa). ² kuldid vöste Iraani-
kampa vöste v. elud ja Rootsi vöste kull-
dis NSU Lihel Venemaa kulla tagantama-
saudlud kuld kuni 30-keste aartate alguse.
Traditsiooni kohalt v. elud vöste kulla vöste
vöste vöste kulla vöste deponerijast.
1937a. ajutiks pösti kokkuleppid kulla kampa.
Rootsi vöste kulla NSU Lihel kampa 5,5
unq. kampa 12,5 unq. vöste kampa. ³ NSU Lihel
vöste kampa vöste kulla vöste kampa kampa,

¹ Xonyneve kampa kampa NSU Lihel, I, X, exp., 442

² Xonyneve kampa kampa NSU Lihel, I, XVI, kampa
1970, exp., 292

³ Tam nee.

informatsioon Nõukogu valitust, et parempoolsete meelsete tõkke Rostri parlament hõlpsasti ümber võtta üprigult. Arvati, et 100 mees koosi vastu võtta peaks kaasa sõjalistlike kõrg vajaduste arvega ning NSVLit ümber garantoid, et ta kõik kaubad võtja võtab.¹ Et unustada Rostri avalikke üllatusi, tekkis NSVLit Rostriit laenu võtmast.² Rostri ajakirjanikes avalati kahetsust, et suureid tööstustehnikuseid lasti hõõrta ära. Selline julge ja operatiivne välispoliitiline käitumine väis vajaduse kogunud Rostri poliitikatelan.

Parempoolsed meelised, mille tõkke jäi sõltumata ka laenu võtmisest NSVLi ülega, olid Rostriit lühendat kõrg vajadustel järele. Ehkki Rostri vahitus ümber otseselt suhtus teravalt ajada NSVLi ülega, võtnud mõned kõrged riiklikel ametikohtadel olunud ja võjund poliitikatelanid oma tegevuses nõuandevõimega hõõrta.

1930 a. juunis sai Rostri peaministriks Liberaal-Vahetusliku partei esimehe k. Ekman, kes püüdis laenu võtta parlamentis parema ja vasema tiiva vahel. See osutus tal küllalt raskesti kompromissid antavumise tegevust. Nad väitsid, et NSVLi ühe kallalituugi oht Euroopa on eriti suur. Tegelikult hakkas laenu sel ajal rajama sõjalisi ehitusi Peenis saare ja Läänemaal.³

¹ Dokymenti dokumētī vānā vānā 00P, T, XV, 07, 660.

² Dokymenti dokumētī vānā vānā 00P, T, XV, 07, 791.

³ Dokymenti dokumētī vānā vānā 00P, T, XV, 07, 327.

Soome riigiti kogu ala territooriumi ulatamisest
 selle „põhivõimendi“ ja riigist, mis saavad ulatama
 laadidemi.¹ Nõudust Rosta'i ja kuulunud Soome
 agressioonid avaldused, kuid grupp ehitiselise USA-
 vedamisel tüüpil parempoolset valitsuse avaldused,
 et Rahvaste Liidu etanadil peaks Rosta'i kaat-
 sava Soome NSVLiida kallakuga enst.² Nõudust
 poolt lubati Okupatsioonil Soomelelt Soome:

Rosta'i tubi ka ootamatusest, et 1932 a. võitlusi
 NSVLiida-Soome vahel riiklikult tingimisi lõpetas.³
 Rosta'i ei toetanud ainult Soome agressioonid
 plaani ja väikemik ilma selgatsusest ja soe-
 laand järele avalikke sõjakeid avaldusi:
 kui USA valitsus 30-udate aastate
 algul tunnustama NSVLiida, peoedend Inglis-
 maad, Prantsusmaad, Saksa, Itaalia, Norra, Jaapan
 ja Rosta'i USA pooli poolega mitte tunnus-
 tooda NSVLiida.⁴ Ette võeti tunnustama kokkulep-
 tunnustama võitlusi USA-le, et tal ei oleks negaan-
 dusekku vajadust tunnustada enest sõjaväe-
 likke maad. Soe et teadetakse neutraalse
 maad kohta kogu teoor ja viisilise avaldus.

Rosta'i et igati NSVLiida pooldamisel jään-
 damine peata rahvusvahelisel areenil. Kui 30-
 udatel aastatel kuni 1945. aastani NSVLiida vas-
 tusestusest Rahvaste Liidu, ette kelle poolt Prant-
 susmaad, Inglismaad, Itaalia jt, kellel ei oleks võit-

¹ Kongressi kaalutamine komisiooni CCR, I, XIV, art, 327.

² Kongressi kaalutamine komisiooni CCR, I, XIII, art, 334.

³ A. C. kaal, komisiooni ued. komisiooni, art, 110.

⁴ Kongressi kaalutamine komisiooni CCR, I, XV, art, 433.

haid suhtes NSV Liiduga. 1934 a. ühingu-
 tud Rootsi alla NSV Liidu vastavastanduse¹
 M. Litvinov saatis kuta järelproovust; millest ol-
 tugitud Rootsi silma karek? Rootsi pool tõi
 põhjenduseks just formaalsete seaduste tegurid:
 ei jõutud figuuriselt veenitada vastavaid docu-
 mente. Vahetult enne NSV Liidu vastuvõtmist² ei
 kõnngatus avaldustes suhtunud positiivselt krii-
 kusele, kuid see oli vastavõeti oma neutraalsete
 positiivide deklaratioonides.³ Ilmselt looti Rootsi
 NSV Liidu kandidatuuri loobumist loobitavusel.
 Kõeldi ka, et NSV Liidu välispoliitika võib
 kareta võtja lastua Rootsi kui neutraalse maa
 välispoliitika.

Nõukogu vastas kaupaama vaks
 võhenduseks oli NSV Liidu kodanike välispoliitika
 tempel: „Võisa on kütis propagandistid kaidu-
 wise korral,“ mretõuue³ NSV Liidu protestivõidile
 vastas Rootsi valitsus, et terte maade kodanike
 dokumentidele võdi pealdise tõuue sine autli-
 kult ja xda karmitavus kõig maade kodanike
 suhtes, kellega Rootsil pole spetsiaalselt kokku-
 lepit propagandistid seadumise kohta tase maa
 territooriumil.⁴ Ei iluue, et maades võite võtta
 peclades elukõige situas nõukogu kodanikke.
 Nõukogu valitsus mitu kordsel nõudmisel saa-
 vatati seda, et pealdist ei loidud autlike vändajate

1 Dokumentide kogu ümürüüü ÜCP, T., xVII, esp., 638 u
 673.

2 Tam nel, esp., 649.

3 Tam nel, esp., 103

4 Dokumentide kogu ümürüüü ÜCP, T., xVI, esp., 689.

loomu kehtivuse. Kaubandus ekspordile ja turule „unika-
 anuühiku“ isikute dokumentidele pealdisse loomus jätk-
 kate. Seda nad võtavad võtmaale tavapärase vabes-
 domantidega. 1934a. alates loodi pealdis võtust
 vahendites Rootsi võtust kodanike dokumentidele.
 NSU Lõuna osas neid vahi.¹ Teatud viisid sam-
 panna saadetakse esmalt: võtust oli vahi arvi-
 tatud ja puuti kompromisside võtustide suuti-
 1934id.

Samal ajal loodi vahi Rootsi parem-
 postide suutimise kogu saadetakse võtustide
 sõjaväed loomusid salaja Rootsi vahi, et foto-
 graafide strateegilise objekt.²

Osaka vahi NSU Lõuna kumiteeriga tuli
 teha Rootsi konsulide töötaja Leningradis
 F. Venenberg. kumiteerid salastatud kumiteer-
 jelle ja Leningrad Leningrad kumiteeride
 töötaja, kumiteerid ta võtustide kumiteer-
 politika barbaarlikus ja kumiteerid selle kohta artik-
 li, mis avaldati Rootsi ajakirjanduses.³ Alles NSU
 Lõuna kumiteeride suutimise peale vahitati
 F. Venenberg vahi ja ta kaasis Rootsi.

Fante võtustide kumiteeride kumiteeride kohta
 Rootsi võtustide kumiteeride vahi. Rootsi
 vahi suutimise ja, et neid ei ole vahi jelle.
 Rootsi tabati vahi vahi kumiteeride kumiteeride
 saadud vahi vahi vahi kumiteeride kumiteeride

1 Darynevi suutimise vahi NSU Lõuna, XUV, 193

2 Tam me. 193, 165

3 Darynevi suutimise vahi NSU Lõuna, XUV, 193, 162.

ja parempoolseks vajajuvriinuseks. Tegelikult
 võis nõuandekomitee vajaduste ümber 30-ndate
 aastate algul kontrollida küsi Rostri loomemüü-
 gaarimasid kui vajadustikult keegi poleks küsit¹
 y. Tõnnon 1928. kutaskärgu Rostri vortas
 R. kuningas Gustav y 1929a. suul kutaskärgu
 Fortino. Vortu võttas Fortis valusidate pikka
 aega. Kuitikult ütutata, et võsät on võtutud
 Tartu lühikohi 300 a. juubeli tähi Naarusega. (Tallorasse
 vortis Gustav y vortu võttas uti 1000 võtjutele
 Tartust)² kutaskärgu et suurem toleandus, sest
 tuugu neutraalsu võk häis hakkavat kees tund-
 ma suugiste valduste vortas.³ Vastamata sulle,
 et Rostri oli 1928a. kokkumand euti jõelohi võit-
 leusset, võttas Forti Rostri ne võenuse lugupõlõnuse.
 Rostriat võõpiti kees, vabandus vajajuvriinusest
 maas peal, ja „mice tühät aortat vortumant
 vortant,“ võng,“ keesut Forti võtjusest.“⁴
 Gustav y avaldab arvõmusest, et Rostri kannat
 oadlal vortatut Forti kees võtjusest.⁵
 Rostri võtjusest Forti võtjusest: „Tõlvik võtjusest
 kees võtjusest, euti võtjusest, mis u et suurengid-
 Rostri võtjusest võtjusest võtjusest.“⁶
 Gustav y kutaskärgu peeti Rostri Forti võt-
 kuse suuremaks avalduseks.⁷ Vastamata sulle
 et vortatjusest kutaskärgu võtjusest võtjusest.

1 A. A. kottaraha, laulukorralduse võtjusest ja Jõhvi Haagu, võtjusest võtjusest 1924, N° 4, võtjusest, 202.

2 „Põlvik“, 28. võtjusest, 1929.

3 „Põlvik“, 28. võtjusest, 1929.

4 „Põlvik“, 25. võtjusest, 1929.

5 „Põlvik“, 12. võtjusest, 1929.

6 „Põlvik“, 28. võtjusest, 1929.

7 „Põlvik“, 27. võtjusest, 1929.

seidid jättes selleks ja riikidevaheliseks simpaa-
 tiivs olema suurem tõendus. Su viitas
 Kestri võimude võtmine sõjapolitika antinormu-
 niist. Nõuot areldas kartust, kas Balbi rüü-
 pichonnas pole teadud ning mõelne lät.¹ Igal
 juhul väis võtastikuid ulataväike juldada siks
 võimude võtaste antinormide põhjused Kestri's.

30-ndatel aastatel väis kõrgema Rosta
 parempoolse antinormuust. Prae võimudele
 vaenukikkus ja hääsamaal lohkumise teinud
 mitmeid sakulike töördumustratseid talistavij.
 Fõne proletariaadi tugevuse ja setraaldumuse-
 tide järgnevatel jäi parempoolne liikumine väid
 väikse rühmituse tegevusse.

---

¹ Darynaruu Iruu väis nonuise eel, I, XIII, erp, 326.

kuulutatud majanduslikust ja toetas majanduslikult võimsalt intervenciooni. Seda võit kontrolli see satandi poliitika allumist, kuid ei saa jätta mõnemat mõtet parempoolsete nõuandjate vastast hoiakut. Rootsi valitsus saatis valgesse lülitades kontseptsiooni toetus 1500 valduslikele võimudele ja osatööle. Rootsi poliitika-ade võtusega tõku ei saanud abi olla suurema

ka kodanliku Ferti vahetage laenuel sa-
lind Rootsi valduslikele (400 meel) kuid Ferti
oli Rootsi „abi“ väiksem.

Rahvaste Liit oli oma loomisest alates
võtjate Inglise ja Prantsuse ülemvõim säi-
litamise organid Euroopas (1926. alates ka Sak-
samaa). Rahvaste Liidul oli kuni 1934a., mil
NSO Liit võeti organiseerimise võtta, võngedolomtane
ise loom. Rootsi entes suurepärane programmi mee-
loodava rahvusvahelise organi jaoks, mida võeti
arvult orakult arene. Rootsi seeria Rahvaste Li-
idul andi rahvusvahelise vahetõrta funktsioon
jaks nõuand otse elluviimise garantuuse.

Kui Rahvaste Liit oli loodud ei pidanud Rootsi
endale kokkuvõttes saratiseidist oravõtmist
põhjendades end sellega, et teaduslikest uue-
saalmi uue ei saa karmida subjoondu
tõrte uikide võtta. Rootsi seeria kalmi haldu
tõrte uikide subjoonga. Siisorganiseerimiselst ei
Rootsi selle poolt, et Rahvaste Liidu võnged
ei toimudatas võngemate uikide arel. et õige,

Et teatud viisid olles su võrgustanud organisatsioon, mis vikerõhul olid kitaripõlvisevad Eesti kuni 1926 aastani oli Rootsi Rahvaste Liidu Niigogu rahvalikku looge, kuid arvas, et kauem pole tal sarnane nal püsida. Et Rootsi teadusliku Niigogu jaoks vikerõhulid sahtlas ning pöördus muut-
korda, loobus Rootsi 1926. aasta kokasid Puula karmus. Seda väit joida ka Rootsi suuran-
püüdnuta vikerõhuliteka viiniks.

Ette emme konflikte, mida Rootsi Liit lahendas, et sõberama teinuks. Niigogu Niigoma protesturis, et teid ei teinud võimuse autotavist ora võtma. Vastamata xllle, et saad elavikond karmus teinud, kes saadiks Rootsi ja ikirida teideti saad Rootsi kalg võrg vikerõhul-
suuti ja eluutitavsuuti. Rootsi sahtlas karmus xlllisa lahendus suunamalt püüdnuta võtta vikerõhuliteka autotavist.

Rootsi taastas Niigogu Niigoma de facto pärast Oktoobrirevolutsiooni kaubandusloogut siluuniga 1918. aastal ja saad. kura antant saadiks Rootsi kura joida Niigogu Niigoma vastasot sajan-
elutavandist 350 lepraga katkond 1919. aastani-
likkud eluutikud võimud orkand vikerõhul kaubandus-
loogut võimud hoida. 1919. aastal võimud
vikerõhul' vikerõhul vastas sajan-
Saaxumaa sahtlas ja vastamata antant eluutik
vikerõhul karmus Rootsi vikerõhulid sajan-
loogut ja teinud saadiks Niigogu Niigoma
vikerõhul kaubandusloogut vastu kura teinud.

1920a. mais Nõuvald L. B. Krami poolt juhitud kaubandusdelegatsioon ning Rootsi põlvkond vahel kokkalepe 100 milj. krooni ulatuses kaupade müümisest Nõuvaldile Venemaal. Lepingu lõbaks sisaldas kapitalimoraadi kaubanduslikkuse ja "kulla-bleeradi" muudatuses, mis aitas kaasa Nõuvaldi Venemaal kaubandusliku arendamise tuge kapitalistlike vabadega. Lepingu täitmisel võeti kaasa, sest Rootsi võis nn. "kollektiivmoraadi võtmine". Rootsi võis Tsaar-Venemaal ja ajutise Vabtsun viigade tammist ja kompensatsioonid raskustele võeti võeti, mille Nõuvaldi võitlus kaalus tähtsust, sest põlvkond ja tektid üldgi kapitalistlikele kõrgel. 1920 Lühem de jure tunnustamisest võtas Rootsi sõjaväe maade süskoharitu.

ka kodanlikku Eestist muhtavil jalgas Rootsi sõjaväe süskoharitu. kodanliku Eesti tunnustamisel de jure 1921a. teigi Rootsi sõda vahetult pärast Inglise ja Prantsusmaad. kaubavahetus oli 1919a. suagavaan iseloomuga: Rootsi võelas Eestise teiduarand, mille sõja ajal oli Rootsi võitnud kuni mille ka Eestis ü. võjatud. Edaspidi kaubavahetus normalisatsioon: Eestist vati Rootsi teiduarand ja teistest teiduarand ja võitajad-ult vati teistest kaupade. 1923a. sai Rootsi ü. l sõjaväesest kauganduskriisist ja 1924a. saavutas teistest sõjaväe taanne. kaubanduspartuust oras kamas teiduarandis sarramaa nõuvald, mille teistest võis jaubaitajaks oli Rootsi, USA ja

rahmarehviid maad osa. Rootsi kaitas
majandusliku ekspansiooni tõstatamiseks oma alla-
kotta, kus sõjajärgse ajastusega maad tõistis
si võrgestatud.

1824a. taastatud Inglismaa, Taanika ja
Norra NSV Liitu ja 15. märtsil tegi uude ka
Rootsi. See oli kogu puutunud riikide sisetunde muut-
liku nägu andumise, sisetunde rõõmu kaudu kauba-
dusvõimelised olid enam olud ka diplomaatilis-
te riikide vahel. Inglismaa ja Prants-
maa pühad Rootsi tõunato sõjalistest vah-
villide. Mõtteid ja pühad, kuid Rootsi vas-
tas uude ettevalmist, sest kaarditi sisetunde tuus-
kust NSV Liiduga. Rahvamaandete aartate kes-
kel oli Rootsi ekspord NSV Liitu ca 2,5 korda
uurimise kui ekspord NSV Liidust. See oli tõugitud
NSV Liitu rahvusvahelise ühiseltõunusele kaitatud
Rootsi tõistatavate riikide.

Rahvusvahelises ulatuses oli Rootsi üks Rahvus-
vahelise Lepituse ja Vahelise laenu programmide.
1828a. Rahvaste Liidu kaitsele kütis kaudu
Rootsi ja Eesti Prantsusmaa projektid.
See oli teatud riikide Rootsi Rahvaste Liidu laenu-
aegse ekspansiooni realiseerimise ja Rootsi võl-
poliitika üldise tuunustuse andumise.

Rootsi majanduslik ekspansioon puudutas ka
kodanikke Eesti. kodanliku Eesti ekspansioonid
olid Rootsi vastu tagasihoidlikumad kui loodeti,
sisetunde Rootsi riikide Eesti tõudatud

nõrgema hõlma eest edasi teistest tööstusmaadest. ka põlvkõne kaevandamised ja töötlemised Eesti loodus Roodi, sest see ei ole veel majanduskultuuri tase. 1928. hakkas kodanlased Eesti rahva orientumina Inglismaale. 1928. käis Roodi kooli kodanlased Eesti peamised J. Fönnson, misla partei võrakuusid ja jõuval arstid kolitas Tallinnast Roodi koolis Gustav J. Kihlström partei võrakuusid ja kultuurilise loendamise ühiskond, et ilmsel, et kodanlased Eesti valitsus juhtis Roodi Jõuvala nõuandevõrkasest Balti mere ääresse sõjaväe õhku. Roodi ei soovitud siset osa võtta, kuid demokraatid, et ta pole sugugi võrakuus Balti riikide saates.

1930 a. tabas ka Roodi majanduskriis, mis avaldas mõtet mõju võrakuus orientumist majanduskriisid: nutalloomas, metsatööstuses ja põllumajanduses. Majanduskriisi kulmudat võrakuus oli J. Kihlström koolis aastal 1932 a., mis nõrgendas Roodi kapitali rahvusvahelise poolele. Majanduskriisid võrakuusisest võrakuus 1930 a. Skandinaavia maad, Hollandi ja Litsenburgi vahel lõpetas, mis kolitas tehnoloogid võrakuus majanduskultuuri tase. See näitas, et Euroopa neutraalsed väikeriigid olid võrakuus kui kui ei ole enam suuremõeldud toetajad ja kurni määravad.

1930 a. sai NSO Lõuna suureaadokas Roodi

D. N. kollektiiv, mil oli suuri teinid Brandmaaria-
 maad NSVLi du mitte arendamisel. NSVLi du
 poolt loodi vabariik kapitalistlike riikide ja ka
 Rootsi sotsialistide demokraatliku tegevuses maad-
 matumal. kaubandusliku konkurentsina natsio-
 nalistar alal juudis Rootsi seaduste NSVLi du
 võtendama natsionalistidele ekspordi, et saaditada
 endale turguid. NSVLit tegei jaa Rootsi jardi-
 andumisi, et saaditada teisi kaubandussuhteid.
 etelmaraspeedis oli Rootsi ora NSVLi du valitsus-
 banduses tugevumal (1938a oli Rootsi olud kauba-
 andusportmentot erikohal)

30-ndatel aastatel areti viisunud Rootsi paasi-
 poolad. Need organisatsioonid nõuotsudvartamud
 astmeme, mis jooks teatud jõe ka rahuldusi-
 listeme suhtes. Rootsi soovis, et USA i tunnustas
 NSVLi du ja vi hoidlita mud NSVLi du Rahvaste
 Liitu vastuvõtmise poolt. Poliitilised nõuustused
 tulekumud nõuotsudvartar hõlmasi teku jai
 ratifikatsioonata 100 mil. talme andumal NSVLi du.
 Rootsi parlament peetas uela ratifikatsioonid.
 NSVLi du - Rootsi suhte kaheksandusel oli siinli
 Rootsi poliitiline ja majanduslik tõkemeeme te-
 gimevade karramaal.

Ettevalt oli Rootsi 30-ndatel aastatel vabari-
 poliitilist tagarõõbumeme kui korume aastat
 tagasi. Rahvaste Liidu tegevus algpeinisel. Rootsi
 püüdis kõrvaldada tegevate probleemide
 aretamisest Euroopas ning oli status quo suhtes

muat Euroopas. Tugivate kaandmiskude veel
laevuride puudis Rootsi saavutada endal
sobivat vabapohitulist pantiisusi.

Резюме

Шведская, как парализованная нейтраль-
ная страна, во внешней политике сдержан-
ная. Ее внешняя политика в данный этап
вполне заискала от Антанты, и особенно от
разов от Англии. Но в своем внешнем поли-
тике заискала от политического настроений в
своей стране - в 1923 г. министр имеет
рамках г-н Э. Нидерквиста пошел в от-
ставку, потому что он предпринял заключение
военный договор с Францией, а того же
хотела близость.

В конце Первой мировой войны, когда
Шведская сохранила нейтральной политикой
с Германией, Антанты проводила политику эко-
номической блокады и с Шведской, и Шведская
сохранила товарообмен с Германией.

Добровольцы - шведы (1500) боронятся за Берлин
Французского и 400 шведов за буржуазного
Эстонии.

Лена Стасий была во своем начале
образования 1920 г. до 1934 г., когда Советского
Союза пригласили на пост постоянного члена
Совета, союз подданных и антикоммунистическая орга-
низация. В Швеции и других Скандинавских

страхах была свой проект создания новой между-
 народной организации. Эти предложения органи-
 зации типа международного арбитража
 без санкции — не было бы никакие гарантии
 для организации компетент. Когда Анна Гла-
 зный была организатором, шведской комиссии,
 что она не должна приходить участие в
 комиссиях. Швеции хотелось чтобы в Совете Лиги
 Глазный не была второстепенной организацией,
 потому что у них есть взгляд в кон-
 сульском наставе. В 1926 г. Швеция усту-
 пила свое неосостоянное место в Совете Лиги,
 чтобы устал Лиги Глазный остался неизмен-
 ный. Однако Швеция покинула, что ей не-
 годно было в Совете, и она отступила год-
 роверию.

Мителю Алансина потребовалось чтобы при-
 соединиться к Швеции, но это не воздержива-
 ла Анна Глазный, и отсюда отделили к фран-
 цузским и они были интерпретированы и инт-
 рализированы.

В 1918 г. были заключены с Советской
 Россией торговые договоры, но в начале 1919 г.
 страны Антанты заставили Швецию у-
 аствовать в экономической блокаде против Со-
 ветской России, но Версальский мир летом
 1919 г. актуализировал это. В мае 1920 г.
 Советской торговой делегацией под руководством
 дипломата П. Б. Красина был заключен

торговой договор на 100 миллионов крон.
Важность договора состояла в том, что
это был первый торговый договор и договор
"золота" - первый капиталистический договор
между кривыми советское золото

В отомеждях с буржуазной Финляндией Швей-
цария заключила в конце 1917 года договор.
В 1921 г. Англия заключила буржуазную Фе-
тоцию и Швейцария последовала ей примеру.

В 1923 г. Швейцария вышла из послевоевального
экономического кризиса. Кроме Германии она
проводила переговоры с США и некоторыми мало-
развитыми странами.

В 1924 г. после Америки и Италией при-
говорила СССР de jure и Швейцария. Встречаясь
Англия хотела, чтобы Швейцария приняла участ-
ствие в военных делах в районе Балтийского
моря, но традиционно нейтральная страна не
согласилась.

В 1928 г. Ассамблея Лиги Наций одобрила
проект Швейцарии и других скандинавских стран
о создании Международного Суда Арбитража и
Перемирия. Тем самым Швейцария как будто
привела в жизнь свой проект Лиги Наций.

В этом же году Швейцария перешла добыва-
ть и обрабатывать сланец в северной Фе-
тонии, потому что это не оправдывалось
экономически. В 1928 г. в Швейцарии приехали
премьер-министр Финляндии Я. П. Кивисо и

К счастью в 1930 году посетил Таллинн шведский король Густав V. Никаких особых политических последствий вызвало не могло.

В 1930 г. в Швеции начался экономический кризис - кульминация кризиса в 1932 г. когда охотничья фирма И. Крегера обанкротилась. Для преодоления кризиса Скандинавские страны заключили договор о франкономонии.

В трудные годы активизировались враждебности. Швеция не участвовала в войне СССР в Лигу Наций и не считала Советским Китаем Америке признавать СССР de jure. Негодной законилось строительство Советского Союза получить кредит в сумме 100 миллионов швед. Гуденские советско-шведские отношения было результатом экономического и политического сближения Швеции с Германией.

В трудные годы Швеция была так сравнительно активной как в двадцатых годах. Швеция была обязана поддерживать между собой и германскими державами континента Европа и была за сохранение status quo там.

Kasutatud kirjandus

Marxismi-leninismi alamhald

- Lenin, V. I., „N. M. Kollontsele,“ Teosed, kd, 35, Tln, 1955.
- Lenin, V. I., „A. S'Gajnikovile,“ Teosed, kd, 35
- Lenin, V. I., „Guter vjun 'Oburovi' kirjasaatjale,“
Teosed, kd, 33, Tln, 1955.
- Lenin, V. I., „kõue nõukoa kubermangu maarakondade,
valdade ja külade taiteskomitade enimuste
koostöökavand,“ Teosed, kd, 31, Tln, 1954.
- Lenin, V. I., „Petrogradi aruliku kaamatakogu
utaraant,“ Teosed, kd, 26, Tln, 1954.
- Lenin, V. I., „Prolitaraadi utaraantid meie revolutsioonis,“
Teosed, kd, 24, Tln, 1955.
- Lenin, V. I., „Sõda ja Vabmaa,“ Teosed, kd, 24.
- Lenin, V. I., „Tšerapanna k. Marnepy u k. Bunky,“
Polnoe sobranie sochinenii, T, 50, M, 1965.

Dokumentid ja statistika

- Eesti Töörahva kommunist, dokumentid ja materjali-
like kogumik, Tln, 1958.
- Eesti majandus, viik 1, väliskaubandus 1923,
viik 4, 1925, viik 9, 1929.
- Statistisk årsbok för Sverige 1924, Stockholm,
1924.

Всесоюзная история СССР за 1918-1940 гг.
 статистический обзор, М., 1960.

- Документы внешней политики СССР, т. I, № 1957.
 Документы внешней политики СССР, т. II, № 1958.
 Документы внешней политики СССР, т. IV, № 1960.
 Документы внешней политики СССР, т. VI, № 1961.
 Документы внешней политики СССР, т. VII, № 1962.
 Документы внешней политики СССР, т. VIII, № 1963.
 Документы внешней политики СССР, т. IX, № 1964.
 Документы внешней политики СССР, т. X, № 1965.
 Документы внешней политики СССР, т. XI, № 1966.
 Документы внешней политики СССР, т. XIII, № 1968.
 Документы внешней политики СССР, т. XIV, № 1969.
 Документы внешней политики СССР, т. XV, № 1970.
 Документы внешней политики СССР, т. XVI, № 1971.
 Документы внешней политики СССР, т. XVII, № 1972.

Teaduslikud teosed ja artiklid

Eesti NSV ajalugu, 1918 aasta muutust kuni
 50-ndate aastate alguseni, TLN, 1971.

Eesti riikliku iseseisvus, Helsingi, 1918.

Yaanson, K., kodanliku Eesti vabariigi taastamine
 de facto ja de jure S'kandinaavia riikide
 poolt, eeldajako katudri löid II, Tartu, 1973.

Yaanson, K., nõnda kodanliku Eesti ja Rootsi
 kaubandussidemust aastast 1919-1925,
 eeldajako katudri löid II.

- Kruuk, V., Eesti vabakaubandus 1919-1921,
 „Eesti statistika“, 1922, N° 5.
- Kull, F., Emma Eesti diplomaate, Maalitsan-Eesti
 valitsusdelegatsiooni tegevusajast 1918, Tartu, 1933.
- Laaman, F., Eesti 1919-1920 aastal, Eesti kaasa
 ajalugu, Lisavõide I, Tartu 1936.
- Piip, A., Torunne aasta, Tartu 1932.
- Vihalem, P., Eesti kodanliku imperialismi tehis-
 tused (1917-1920) Tln., 1960.
- Ardor, O. F., The Building of Modern Sweden,
 Rock Island, 1958.
- Bronting, H., Tal och skrofter VI, Stockholm, 1928.
- Carr, F. H., The Twenty Years Crisis, London-
 New York, 1939.
- Gleasoner, F. F., An Economic History of Sweden,
 Cambridge 1954.
- Koblik, S., The Politics of Swedish Neutrality
 1917-1918, Historiska Tidskrift, 1972 N° 1
- Konopczyński, W., Polska a Szwecja, Torun
 1935.
- Munch, F., Le Projet danois de désarmement
 et la Société des Nations, Paris, 1927.
- The Northern Countries in World Economy,
 Denmark - Finland - Iceland - Norway - Sweden,
 Finland, 1937.
- Shepard, J., The Scandinavian States and
 the League of Nations, Princeton, 1939.

- Sørensen, M., Haagerup, N., Denmark and the United Nations, New York 1956.
- Tingsten, H., The debate on the Foreign Policy of Sweden 1918-1939, London - New York - Toronto, 1949.
- Dwork, N., The decline of neutrality 1914-1941, Oslo, 1953.
- Бахов, А. С., Уба запе советской дипломатии, М., 1966.
- Большая Советская Энциклопедия (второе издание) т. 47., М., 1956
- Варовский, В., Статьи и материалы по вопросам внешней политики, М., 1959.
- Заринский, С. М., Тирогумова, А. И., Советский справочник дипломатии, М., 1968.
- История дипломатии, т. III, М., 1965.
- Кавт, А. С., Глобально-мировые процессы во внешней политике стран капиталистического лагеря, Москва и Ленинград Истгиз, 1962, № 19.
- Кавт, А. С., Глобальная история мира, М., 1964.
- Карпова, Р. Ф., 15 лет кризиса советской дипломатии, М., 1968.
- Карпова, Р. Ф., Прозрачные слезы за рубежом: Швейцария и Дания, Страны капиталистического блока XII, Ташкент, 1967.

- Кариова, Р. Ф., Сближение отношений со Скандинавскими странами 1920-1923 гг., Скандинавский сборник X, Тонкин, 1965.
- Казарова, Л. А., Скандинавские страны и СССР Глазун, Вопросы истории, № 4, 1974.
- Колможан, А. М., Избранные статьи по праву, М., 1972.
- Лориссон, О. А., А. М. Колможаней в Швеции, Новая и новейшая история, 1966, № 2.
- Международное право, М., 1964.
- Новейшая история 1918-1939, М., 1972.
- Снада, А. Д., Территориальная проблема восточноевропейской и западной интервенции в стране Советов, Киев, 1971.
- Сивал, А., Работы опубликованные в Скандинавских странах, М., 1927.
- Сирмакссон, К., Концентрация промышленности в Швеции, М., 1961.
- Холодковский, В. М., Революция 1918 года в Финляндии и Территориальная интервенция, М., 1967.
- Хрущова, О., Работы опубликованные в Швеции, М., 1971.
- Чисерис, Т. В., Статьи и речи по вопросам международной политики, М., 1962.
- Шошкова, В. А., Становление советско-скандинавских экономических отношений (1917-1923). Исторический обзор Скандинавии и России IX-XV вв. Сборник статей, Ленинград, 1970.

Perioodika

- "Maatit," 1919.
- "Päevaleht," 1919, 1920, 1923, 1928, 1929
- "Riigi Teataja," 1919.
- "Sotsiaaldemokraat," 1919.
- "The Times," 1919.
- "Vaba Maa," 1919, 1920, 1921, 1923, 1929.
- "Postimees," 1923.

Sisukord

Sissejuhatus	lk, 2.
<u>I</u> peatükk, Rootsi votspoliitika arekõrvaldamine tõusu aastast 1918-1923	lk, 14.
§ 1 Rootsi votspoliitika Finske riigisõja ajal	lk, 14.
§ 2 Rootsi votspoliitika 1919 aastast kuni 1920 a. lõppeiseni	lk, 26.
§ 3 Rootsi votspoliitika 1920 a. korpai- gast kuni 1929 a. lõpuni	lk, 43.
<u>II</u> peatükk, Rootsi votspoliitika kapitalismi ajalise stabilisatsiooni aastast (1924-1928)	lk, 59.
<u>III</u> peatükk, Rootsi votspoliitika ülemäärase majandusliku aastast (1929-1933)	lk, 80.
Kokkuvõte	lk, 95.
Pezsome	lk, 103.
Kasutatud kirjandus	lk, 107.